

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Fakulta sociálně ekonomická

Diplomová práce

Komunitní zahrady a vnímání jejich okolí

Autor práce: **Bc. Zuzana Štorková**
(S19198)

2021

Vedoucí práce: **Ing. Jan Macháč, Ph.D.**

Poděkování:

Tímto bych ráda na prvním místě poděkovala svému vedoucímu diplomové práce panu Ing. Janu Macháčovi, Ph.D., za cenné rady, odborné vedení a věnovaný čas, který mi poskytl. Dále bych ráda poděkovala paní RNDr. Martě Žambochové, Ph.D., za pomoc při vyhodnocení dat. Mé poděkování patří také rodině a přátelům, kteří mě podporovali při studiu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svoji práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité zdroje a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Abstrakt (česky)

Zájem o městskou zeleň roste ze strany měst i jejich obyvatel. Součástí městské zeleně jsou také komunitní zahrady. V současné době popularita těchto komunitních zahrad v České republice stoupá, jsou možným řešením pro adaptaci měst na změnu klimatu a rozšíření městské zeleně. Dosavadní výzkumy se věnují především názorům obyvatel vůči velkým městským zeleným plochám, jako jsou městské parky, či jiné relaxační zóny. Dále je věnována pozornost názorům členů komunitních zahrad, nikoliv však nečlenů, tedy obyvatelům, kteří bydlí v okolí těchto zahrad. Práce se zabývá názory obyvatel Severní Terasy vůči komunitní zahradě Žížala v Ústí nad Labem. Cílem práce je zodpovědět výzkumnou otázku, jak lidé tuto komunitní zahradu vnímají a zdali se jejich názory liší dle demografických kategorií. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že komunitní zahrada Žížala není mezi obyvateli Severní Terasy příliš známá, proto převládá neutrální názor. I přes nízké povědomí je většina respondentů pro zachování komunitní zahrady Žížala. Ženy projevíly o zahradu obecně větší zájem. Starší lidé pak obecně více vnímají městskou zeleň jako důležitou. Velká část respondentů by také podpořila vznik dalších komunitních zahrad. Pro jejich další rozvoj je ale nutné o jejich existenci více informovat místní obyvatele, což může vést i k zvětšení počtu členů.

Klíčová slova (česky)

Komunitní zahrada; městská zeleň; ekosystémové služby; názor obyvatel

Abstract (in English)

Interest of cities and its residents about urban vegetation is growing. Part of urban vegetation are also community gardens. Popularity of these community gardens is currently growing in Czech Republic, as they are potential way of city adaptation to climate change and spread of urban vegetation. Existing researches are mostly dedicated to residents opinions about large city greenfields, like parks and other relaxation zones. Furthermore, focus is placed onto opinion of community garden members, not residents living around without membership in such community gardens. Thesis deals with opinions of Severní Terasa residents about community garden Žížala. The aim of thesis is to answer research question, how do those residents perceive community garden and if their opinions are differentiated based on demographical category. The questionnaire survey showed that community garden Žížala is not well known among residents of Severní Terasa, and due to that mostly neutral opinion prevails. Despite the low awareness, most of the respondents is for conservation of community garden Žížala. Women do show overall higher interest in community garden. Generally elderly people do perceive urban vegetation as important. Large part of respondents would also support creation of further community gardens. However, for further development of community gardens, it is necessary to inform local residents more, which could also increase the amount of members.

Keywords (in English)

Community garden; urban vegetation; ecosystem services; residents opinion

OBSAH

ÚVOD	9
1 KOMUNITNÍ ZAHRADY A JEJICH PŘÍNOS PRO MĚSTA	11
2 NÁZORY OBYVATEL NA MĚSTSKOU ZELEŇ A VNÍMANÉ PŘÍNOSY	16
3 DATA A METODY	20
3.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A JEHO STRUKTURA.....	21
3.2 STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	22
3.3 KOMUNITNÍ ZAHRADA ŽÍŽALA NA SEVERNÍ TERASE A SBĚR DAT	23
4 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	25
4.1 VLIV POHLAVÍ, VĚKU A PŘÍJMU NA NÁZOR VŮČI ZELENÍ A KZ	28
4.2 ZÁJEM O ZACHOVÁNÍ KZ ŽÍŽALA A BUDOVÁNÍ NOVÝCH ZAHRAD	37
4.3 HLAVNÍ MOTIVACÍ STÁT SE A BÝT ČLENEM KOMUNITNÍ ZAHRADY	41
4.4 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	44
5 DISKUZE	46
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM PŘÍLOH	59

Seznam zkratk

KZ	Komunitní zahrada
MEA	Millennium Ecosystem Assessment
TEEB	The Economics of Ecosystems and Biodiversity
WHO	World Health Organization

ÚVOD

Zelená infrastruktura je důležitým prvkem, napomáhající městům k řešení výzev během rychlé urbanizace (Gill a kol., 2007; Benedict a McMahon, 2012). Součástí zelené infrastruktury jsou nejen parky a zelená prostranství, ale také komunitní zahrady, které pomáhají nejenom k udržitelnosti, ale přináší mnoho dalších výhod. Zájem o městskou zeleň roste ze strany měst i jejich obyvatel. Dosavadní výzkumy se věnují především názorům obyvatel vůči velkým městským zeleným plochám, jako jsou městské parky, či jiné relaxační zóny. Trend a zřizování komunitních zahrad ve městech zažívá velký nárůst nejen ve světě, ale v posledních pěti letech také v České republice. Komunitní zahrady se stávají součástí větších měst a města, jako Ústí nad Labem řeší podporu zahrad. Pro podporu zahrad ze strany města je důležité znát názor obyvatel, jak vnímají komunitní zahrady. Podpořili by vznik takovéto zahrady v okolí jejich bydliště, nebo by raději jiné využití prostoru? Stávající výzkumy se zaměřují především jen na samotné členy komunitních zahrad a jejich názory. Výzkum zaměřený na názory nečlenů, tedy obyvatel, kteří bydlí v okolí těchto zahrad v podmínkách střední Evropy chybí.

Cílem práce je zodpovědět výzkumnou otázku, jak lidé z okolí vnímají komunitní zahradu Žížala na Severní Terasě v Ústí nad Labem a zdali se jejich názory liší dle demografických kategorií. Součástí práce je také zjištění, jaké aspekty komunitní zahrady obyvatelé považují za nejprínosnější a kde naopak dochází k významným střetům s jejich jinými zájmy. Zpočátku byly komunitní zahrady zakládány zejména kvůli produkční funkci. Vzhledem k tomu, že jsou také často zaměňovány se zahrádkářskými koloniemi, práce vychází z předpokladu, že obyvatelé budou vidět smysl komunitní zahrady a motivaci členů zejména v produkci potravin.

Ke zjištění názorů obyvatel vůči komunitní zahradě Žížala bylo použito dotazníkové šetření, jehož účastníci byli obyvatelé Severní Terasy města Ústí nad Labem. V práci bylo pracováno s primárními daty, získanými z již výše zmíněného dotazníkového šetření. Pomocí statistického vyhodnocení dat byly ověřeny hypotézy. Výsledky práce bude moc město využít při rozhodování o vybudování dalších komunitních zahrad.

Práce byla realizována jako pilotní šetření v rámci projektu Smart City – Smart Region – Smart Community, které bude následně uskutečněno i v dalších městech. Práce má následující strukturu: po úvodu jsou představeny dosavadní výzkumy mezi obyvateli ohledně zeleně obecně a dále i ve vztahu k přínosům komunitních zahrad, na tuto část navazuje kapitola představující způsob realizovaného šetření a jeho vyhodnocení, na kapitolu výsledků navazuje

diskuse porovnávající zjištění z Ústí s dosavadní literaturou. Výsledky a přínos práce je pak shrnut v závěru.

1 Komunitní zahrady a jejich přínos pro města

Komunitní zahrady jsou součástí zelené infrastruktury, která přispívá k odolnosti měst a je považována za odolný, a velice prospěšný přístup k řešení různých výzev během rychlé urbanizace měst (Gill a kol., 2007; Benedict a McMahon, 2012). Komunitní zahrady mimo jiné představují jedno z možných adaptačních opatření na změnu klimatu ve městech a opatření na hospodaření s dešťovou vodou, která je v těchto prostranstvích využita (Berland a Hopton, 2014), součástí je pak také udržování přirozené biodiverzity (Lovell a Taylor, 2013). Göttl a Penker (2020) identifikovali tři typy komunitních zahrad, které se liší z hlediska organizační formy, pravidel členství a vyloučení. Jedná se o: participační zahrady typ A, kde účastníci nemusí podepisovat dohodu o členství ani se připojit ke sdružení; uzavřené zahradní skupiny typ B, u nichž je povinné formální členství; a zahrada s možností dobrovolníků typ C.

Původně komunitní zahrady vznikly jako reakce na hospodářské krize a válečné konflikty s cílem zabezpečit základní potraviny a vytvářet pracovní příležitosti (Ginn, 2012). Dle Corrigan (2011) a Evers a Hodgson (2011), komunitní zahrady představují možnou strategii pro řešení problému potravinové nejistoty, a to především zásobováním obyvatel výživnými potravinami, zároveň nabízí kvalitní ekologické potraviny pro migranty z venkova, kteří do měst přišli v důsledku urbanizace. Trend v zásobování obyvatel kvalitními potravinami je vnímán především ve vyspělých státech jako USA, Kanada, Austrálie a Velká Británie.

Komunitní zahrady jako zdroj kvalitních potravin vznikají i v rámci národních výzev k levnějšímu, nebo zdravějšímu jídlu, zejména v oblastech s nízkými finančními příjmy a vysokou mírou perinatální úmrtnosti jako v Anglii, Skotsku, Walesu a Severní Americe. S rozdílem, že tyto zahrady provozují profesionálové, aniž by je musel řídit kdokoliv z místní komunity (Corrigan, 2011). Zájem o komunitní zahrady vzrostl také na počátku 70. let, kdy ceny potravin prudce stouply a bylo rozšířeno povědomí o životním prostředí (Lawson, 2004).

V některých zemích například docházelo k samovolnému zřizování komunitních zahrad při migraci obyvatel z venkova do měst. Obyvatelé z venkova si začali postupně zvelebovat veřejná prostranství, která původně sloužila pouze k odpočinku, sportu nebo nebyla využita vůbec. Prostranství byla vysázena květinami, zeleninou, či ovocem. Často tak docházelo k nejrůznějším sporům. Je tedy patrné, že zahrady často zakládají lidé, kteří mají zkušenosti se zemědělstvím a pěstováním. Zajímavým zjištěním dle On a Zhu (2018) je, že ač často dochází ke konfliktům, tak většina lidí je ochotna účastnit se komunitního zahradničení a přispívat do spolku. Ostatní lidé, kteří se zahradničení neúčastní, pak v zásadě nejsou proti této aktivitě.

Se zvýšeným povědomím o průmyslových metodách masové výroby potravin se spotřebitelé v některých regionálních sektorech společnosti přiklání spíše k individuálním řešením zdravější stravy, zabezpečení potravin, lepšího sociálního kapitálu a environmentální spravedlnosti (Porter a McIlvaine-Newsad, 2014). Amsden a McEntee (2011) vytvořili termín „agroleisure“, aby identifikovali zábavné a především zajímavé způsoby aktivit spojené s pěstováním, přístupem k jídlu a volným časem. Tyto aktivity mají mnoho podob, ale může se jednat například o výlety na trhy místních farmářů nebo zapojení do zemědělských programů podporovaných komunitou. V současné době roste zájem o místní podniky, podporu lokálních podniků a potravin. Lidé se čím dál více zajímají o to, odkud potraviny, které konzumují pochází a jakým způsobem byly pěstovány. Komunitní zahrady pak představují jedno z možných řešení.

Po celém světě mají komunitní zahrady mnoho podob, jedno však mají společné, a to pěstování potravin a zlepšování místního prostředí (Irvine a kol, 1999). Dle McVey a Nash (2018), je produkce potravin v komunitních zahradách tzv. kotvou a prostředkem, pro řešení problémů v širším národním měřítku.

Změna klimatu je výzvou pro trvalé poskytování ekosystémových služeb z městského zemědělství, které je stále náchylnější vůči změnám životního prostředí ovlivňující města, včetně častějšího sucha a veder (Wortman a Lovell, 2013; Lin a Egerer 2020). Městské komunitní zahrady a zemědělství podporují výměnu zkušeností, znalostí a přizpůsobení se klimatickým změnám (Westley a kol., 2013; Schultz a kol., 2015).

Stále populárnějšími se stávají jedlé krajiny a jedlá města zejména ve formě komunitních zahrad (Guitart a kol., 2012). Dle autorů Holland (2004) a Kingsley a kol. (2009) byla komunitní zahrada definována jako prostor, kde členové sází zeleninu, ovoce, stromy, květiny a snaží se ho obhospodařovat. Dle Ferris, Norman a Sempik (2001) je rozdíl mezi komunitní zahradou a soukromou zahradou ve skutečnosti, že komunitní zahrada je v určitém smyslu veřejná zahrada z pohledu vlastnictví, přístupu a stupně demokratické kontroly. Termín komunita v komunitním zahradničení odkazuje na skutečnost, že tento přístup k zahradničení zahrnuje sblížení více jednotlivců, kteří se spojují v různých prostředích např. školy, sousedství, městské bloky, náboženské komunity, pečovatelské domy a nemocnice, a mohou spolu pěstovat potraviny.

Postupem času začaly být komunitní zahrady významné pro zlepšení sousedských vztahů, zlepšení místního prostředí, vytvoření funkční zeleně, sklizně čerstvých produktů a poskytování vzdělání (Guitart, Pickering a Byrne, 2012).

Další studie naznačují, že komunitní zahrady by mohly pomoci posílit odolnost životního prostředí v komunitách. Tento typ odolnosti vůči životnímu prostředí se promítá do výroby potravin, ekologické podpory a udržitelnosti, ale také sdílení informací a společné učení se členů (King, 2008). Adaptibilita se tak stává klíčem k odolnosti a tím přispívá k ekologické poptávce po možnostech udržitelné výroby potravin, s důrazem na soběstačnost a výměnu produktů (King, 2008; Okvat a Zautra, 2011).

Firt a kol. (2011) uvádí, že komunitní zahrady zvyšují sociální soudržnost, podporují vytváření vztahů a společných činností mezi členy. Společný zájem o zahradničení a účast v zahradě může přispět ke sblížení jednotlivců a budování komunity. Zároveň však tato činnost přispívá k odpočinku, lepšímu zdraví a blahobytu členů. V souvislosti s tímto zjištěním by měl být podporován další rozvoj komunitních zahrad (Ong, Baker a Aguilar, 2019). Mezi členy komunitních zahrad vznikají komunity a silné přátelské vazby. Zahrady jsou také místy, která podporují výměnu znalostí, jak mezi členy komunity, tak mezi jednotlivými zahradami. Předávání znalostí dětem a mladým členům komunitních zahrad je velice důležité (McVey a kol., 2018). Komunitní zahrady mohou také poskytovat programy vzdělání v oblasti výživy, vaření a zahradničení, které mohou vést ke zlepšení postojů a preferencí zdravých potravin u nízkopříjmových a obézních lidí (Gatto a kol., 2012). Motivace stát se členem komunitní zahrady byla viděna především v produkci potravin (Irvine a kol., 1999; McVey a Nash, 2018). Produkce potravin je však krátkodobý cíl, z dlouhodobého hlediska je motivací členů také řešení problému a možnost společenské interakce, jejichž kotvou je právě produkce potravin.

Výzkum Milliron a kol., (2017) zkoumal, jak by se komunitní zahradničení mohlo aplikovat do zdravotní péče a pomoci pacientům k lepšímu fyzickému zdraví, rychlejší rekonvalescenci, ale také k poskytnutí kvalitních a čerstvých potravin. Výzkumu se zúčastnili pacienti a personál kliniky nedaleko komunitní zahrady. Po určitou dobu zahradničili na komunitní zahradě a poté byli dotazováni, jaký má na ně zahradničení vliv. Odpovědi byly pozitivní. Z výzkumu také vyplývá, že je důležité dostatečně informovat o existenci komunitních zahrad a možnostech zahradničení.

Zahradničení v komunitních zahradách má dle Wang a MacMillan (2013) pozitivní vliv také na zdraví starších lidí. Ke stejnému závěru došli také Sancher a Liamputtong (2016), kteří ve svém výzkumu zjistili, že komunitní zahradničení má pozitivní vliv na starší obyvatele žijící nejen ve městech, ale také na venkově. Wang a MacMillan (2013) se domnívají, že komunitní zahrady lze využít k podpoře zdravého stárnutí starších lidí žijících na venkově.

Souvislost mezi komunitou a kvalitou života zjistil také Aubin, Hachey a Mercier (1999), jenž navrhoval, aby obvodní lékaři podporovali své klienty k zapojení se do této komunity s vidinou lepší kvality života a duševního zdraví. Výzkum Alaimo a kol. (2008), naznačuje, že jednotlivci, kteří jsou členy komunitních zahrad konzumují 1,4krát více ovoce a zeleniny. Zvýšená fyzická aktivita při pěstování v komunitní zahradě může prospět fyzickému zdraví.

Je tedy patrné, že pro fyzické a duševní zdraví je důležitá nejen zeleň, kterou komunitní zahrada poskytuje, ale také sociální soudržnost a sociální interakce při navštěvování komunitních zahrad (Armstrong, 2000; Lanier a kol., 2015; Milligan a kol., 2004; Teig a kol., 2009; Veen a kol., 2015). Zajímavé je, že síla sociální interakce není nijak podmíněna velikostí zahrad nebo počtem členů (Rogge a kol., 2018).

Dle Pincentl a kol. (2003) mají komunitní zahrady také vysokou socializační funkci. Dalším přínosem komunitních zahrad je také využití nevyužitých brownfields (Mathey a kol., 2018). Řada autorů (Bell a Keshavarz, 2016; Guitart a kol., 2012; Hartwig a Mason, 2016; Krasny a Tidball, 2007) uvádí výhody v podobě udržování biologické rozmanitosti, zvyšování environmentální spravedlnosti a vzdělání členů komunitních zahrad.

Na vzdělání členů komunitních zahrad, ale také veřejnosti poukazují Filho a kol., (2019)., vyzdvihují zejména workshopy pro školy a jejich studenty, kteří komunitní zahrady mohou spravovat, ale také pro širokou veřejnost. Příkladem je komunitní zahrada, která je součástí univerzity a primárně ji spravují studenti, kteří pořádají workshopy pro širokou veřejnost. Rozšiřují tak povědomí o komunitních zahradách, ale také plodinách, které lze na zahradě vypěstovat. Komunitní zahrada zároveň poskytuje udržitelné, vzdělávací a výzkumné činnosti zaměřené na udržitelnost a zdravé stravování v areálu univerzity.

Fungování komunitních zahrad je závislé na několika faktorech, jako jsou pravidla a financování. Kvalita prostoru komunitních zahrad závisí hodně na jejich členech. Nedorozumění mezi členy a problémy v organizaci zahrad mohou představovat rizika. Problémy mají špatný vliv jak na členy, tak na vzhled zahrady, což se pak může odrážet na negativních postojích k těmto zahradám. Jedná se o problémy s organizací práce v prostorech komunitní zahrady, neexistencí pravidel uvnitř komunity ohledně obdělávání půdy a nedostatkem času některých členů. Problémem je také neexistence pravidel vymezujících povinnosti, které vycházejí z členství. Tyto problémy pak narušují kvalitu potravin a dochází ke zhoršení stavu zahrady, což může mít negativní vliv na další její členy i celou komunitu (Drake a Lawson, 2015; Rogge a kol., 2018). Fungování zahrad a jejich vzhled je často ovlivněn

také zdrojem financování. Některé zahrady hospodaří pouze s finančními příspěvky členů, zatímco jiné zahrady jsou podporovány např. městy či státem (McVey a kol., 2018).

Výsledkem zájmu o pěstování, obhospodařování prostranství a rekultivaci krajiny je také zázračná zahrada Duncan Street v Baltimore v Marylandu z USA, kde kolektiv lidí začal rekultivovat nelegální skládku a poté ji přeměnil na osázenou zahradu květinami a zeleninou (Corrigan, 2011).

Egerer a kol. (2020) zkoumá změnu chování při zavlažování a přijetí opatření na úsporu vody ve městech pomocí komunitních zahrad. Výzkum dokazuje, že práce v komunitních zahradách pomáhá lépe pochopit a zvládnout dopady klimatické změny. Lidé se v komunitních zahradách učí hospodařit, respektive šetřit vodou např. pomocí nádrží na dešťovou vodu, které jsou v zahradách velice oblíbené a často jsou jediným zdrojem vody pro zavlažování rostlin.

Komunitní zahrady a zeleň mohou mít také vliv na hodnotu sousedních nemovitostí. Těmto dopadům se věnovala studie, která odhaduje dopady komunitních zahrad na sousedství. Pincenl a kol. (2003) zkoumali vliv přítomnosti zeleně na ceny bytů, budov a nájemních budov. Zjistili, že nárůst zeleně má pozitivní vliv na hodnotu sousedních nemovitostí. Ke stejným výsledkům došli také Voicu a Been (2008).

V komunitních zahradách mohou nastat problémy s kvalitou půdy, jelikož jsou často zakládány na brownfieldech a bývalých skládkách, nevyužitých a znečištěných pozemcích. Cooper a kol. (2020) poukazují na možnost znečištění půdy v prostorách komunitních zahrad. Studie naznačuje, že v zahradách městských komunit jsou přítomny vysoké koncentrace těžkých kovů, jako je olovo, arsen a kadmium. Těžké kovy jsou spojovány s anémií, hypertenzí a mohou mít negativní účinek na ledviny, plíce, kosti a kardiovaskulární systém (Naseri a kol., 2015). Doporučením pro eliminaci kontaminace půdy jsou vyvýšené záhony naplněné kvalitní zeminou a testování vzorků půdy.

Jak vyplývá z výše uvedeného, dosavadní studie se zaměřují především na názory samotných členů, nebo návštěvníků komunitních zahrad (Dubová a Macháč, 2019). Širší okolí je ve studiích zkoumáno spíše ojediněle. Pozornost je v těchto případech věnována především cenám nemovitostí. Případně se pak věnují sekundárním přínosům pro celou společnost, jako je dopad na zdraví, edukační funkce, ale i v těchto případech se obvykle vychází z návštěvy/členství v zahradě alespoň po nějaký čas. Názory a preference nečlenů komunitních zahrad, kteří žijí v okolí zahrad a část užitků v podobě ekosystémových služeb nejsou zatím do hloubky zkoumány. Existují pouze obecné studie, které zkoumají názory k městské zeleni představené v další kapitole (Dubová a Macháč, 2019).

2 Názory obyvatel na městskou zeleň a vnímané přínosy

Zelené plochy mohou pomáhat ke zvýšení kvality ovzduší, filtrovat vzduch a snižovat jeho znečištění, zmírnit hluk, snížit teplotu vzduchu, infiltrovat dešťovou vodu a doplnit vodu podzemní. Dalším přínosem je poskytování plodin (Escobedo, Kroeger a Wagner, 2011; Groenewegen a kol, 2006). Stromy v městských oblastech mohou snížit znečištění ovzduší absorbcí určitých látek znečišťujících ovzduší atmosféry (Nowak, Crane a Stevens, 2006). Zelený porost a městské lesy mohou také zmírnit teploty a zajistit stín a ochlazení oblasti, což pomáhá snížit riziko městských nemocí obyvatel způsobených teplem (Cummins a Jackson, 2001; Nowak a kol., 1998).

Městská zeleň tak poskytuje obyvatelům měst řadu přínosů, které jsou často souhrně označovány jako ekosystémové služby (TEEB, 2010; MEA, 2005). Mezi ekosystémové služby patří regulační, kulturní a produkční služby (TEEB, 2010; MEA, 2005). Regulační služby zahrnují především regulaci mikroklimatu a odtoku vody, zvýšení kvality ovzduší a vody, redukci hluku a nemocí (Macháč a kol., 2019). Stejně ekosystémové služby ve své studii uvádí také Livesley a kol. (2016); cit. dle McPherson a kol. (2011). Kulturní služby obsahují rekreační, estetickou a vzdělávací funkci. Produkční služby zahrnují produkci biomasy, plodin a dřeva. Mezi ostatní přínosy patří nárůst hodnoty nemovitostí, tvorba biotopu a úspora energií na vytápění, či chlazení (Macháč a kol., 2019). Ve vztahu k obyvatelům je důležité jejich vnímání významu poskytovaných funkcí.

Řada autorů se věnovala názorům obyvatel vůči městské zeleni obecně, např. Todorova, Asakawa a Aioch (2004), Jim a Chen (2006), Lo a Jim (2012) a Wan a Shen (2015).

Z řady výzkumů vyplývá rozdílné vnímání zeleně dle pohlaví, věkové kategorie a dosaženého vzdělání (Todorova, Asakawa a Aikoh, 2004; Swanwick, 2009; Lottrup, Grahn a Stigsdotter, 2013). Todorova, Asakawa a Aikoh (2004) poukazují na různé postoje dle kultury. Uvádí, že kulturní návyky mají vysoký vliv na vnímání a preference vůči zeleni. Dle Özgüner (2011) západní evropské země používají městské parky spíše pro aktivní rekreační aktivity, jako je chůze, sport, cvičení, či procházky se psem. Zatímco např. v Turecku tyto parky používají zejména pro pasivní odpočinek, jako je piknik. Kim, Rupprecht a Fururya (2018) rozlišují dva typy zeleně, a to velké zelené plochy (formální) a malé zelené plochy (neformální). Pomocí výzkumu bylo zjištěno, že obyvatelé mají lepší vztah k menším zeleným plochám, které jsou více dostupné z jejich domovů. Jedná se především o malé zelené plochy u domů a parkovišť. Postoj obyvatel vůči zeleným plochám závisí tedy i na jejich dostupnosti.

Na nedostupnost zelených ploch poukazují Olzewska-Guizzo a kol. (2018), jejichž výzkum se zaměřuje na nepřístupnost zeleně obyvatelům vysokých budov, nebo pracovníků kanceláří, nacházejících se ve vysokých budovách. Těmto lidem jejich bydlení, nebo práce snížila šance na kontakt s přírodou a zelenými plochami. Nedostatek zeleně je uznáván jako globální problém, který musí být řešen pomocí rozvoje udržitelného městského prostředí. Tento nedostatek může způsobovat stres (WHO, 2010), který může vést k fyzickým i duševním chorobám (Nieuwenhuijsen a Bruinvels, 2010). Současné predikce naznačují, že stres bude do roku 2030 světovou chorobou (Board, 2011).

Dalším problémem v oblasti přístupu k zeleni, je vzdálenost z domova do nejbližších přírodních, městských parků a jiných zelení. Frekvence využívání jednotlivých městských parků, zelených ploch se snižuje se vzrůstající vzdáleností (Ekkel a Vries, 2017). Vědci se stále více zajímají o to, jak zeleň a trávení času v ní ovlivňuje lidské zdraví a psychickou pohodu. Vědecké výzkumy dokazují přínosy přírody a zeleně pro lidi i celé komunity (Jennings a Bamkole, 2019; Lee a kol., 2015; Ulrich, 1984).

Ačkoliv zelené plochy a příroda mají pozitivní dopady na lidské zdraví a psychiku, současný trend ve výstavbě kompaktních měst nezahrnuje v dostatečné míře prvky přírodního prostředí, které má prokazatelně pozitivní vliv a vede ke zlepšování kvality pracovního a životního prostředí (Tsunetsugu a kol., 2013). Narůstá počet lidí, kteří pracují a tráví svůj volný čas v interiérech a studií. Je prokázáno, že tito jedinci mohou mít nepříznivé důsledky způsobené snížením množství času tráveného venku v přírodním prostředí (Kaplan, 1995). Tento efekt se pak ještě umocňuje tzv. městským životním stylem, delší pracovní dobou a nevědomým oddělením od přírody (Lewis, 1996).

Potenciální výhody interakce mezi přírodou a člověkem na zdraví je tedy mimo jiné ve snižování stresu, psychologické regeneraci, podpoře fyzické aktivity, ale i modulaci imunitního systému. Všechny tyto aspekty byly prozkoumány a do značné míry prokázány (Shao a kol., 2020; Elsadek a kol., 2019; Grinde a Patil, 2009; James a kol., 2015). Lepší přístupnost k zeleným plochám, přírodě a městským parkům by mohla vést ke zlepšení duševního zdraví jednotlivců (Jennings a Bamkole, 2019). Chůze v parku a zeleni navíc zvyšuje pocit fyzické i psychické síly, pohodlí, klidu a snižuje napětí, hněv, únavu, depresi, zmatenost a úzkost (James kol., 2015; Ojala a kol., 2018).

Městskou zelení však nejsou pouze parky či zelené plochy, ale také stromy a květiny. Přínosu pouliční vegetace a významu stromů a květin byl věnován výzkum Todorova, Asakawa a Aikoh (2004), kde obyvatelé hodnotili psychologické přínosy, estetickou hodnotu, přírodní

faktor a praktičnost. Dle výzkumu lidé hodnotili nejlépe stromy a poté květiny s tím, že tyto prvky mají výhody zejména psychologické a estetické (Todorova, Asakawa a Aikoh, 2004). Výzkum spojený s názorem obyvatel vůči zeleni a městským parkům byl uskutečněn také v Hongkongu. Bylo zkoumáno 19 funkcí parků a zelení. Prvních šest funkcí souvisí s mikroklimatickými a osobními přínosy pro zdraví, přičemž první místo obsadilo čištění vzduchu. Lidé v Hongkongu projevují spřízněnost se zelení a uvědomují si její mikroklimatické výhody, které mohou pozitivně působit na jejich zdraví (Lo a Jim, 2012). Studie Ulrich (1984) a Gilchrist a kol. (2015) dokazuje, že jak pacienti, tak pracovníci, kteří mají výhled z oken na zeleň, jsou více spokojeni. U pacientů pak vede výhled do zeleně, na stromy, květiny a jiné zelené plochy k rychlejšímu uzdravení, než je tomu u pacientů, kteří mají pokoj s oknem na cihlovou zeď.

Výše uvedené závěry potvrzuje i studie Jim a Chen (2006), kteří zkoumali názory lidí vůči městským zeleným prostorům. Na základě dotazníkového šetření v Guangzhou vyplývá, že i zde si respondenti ve velké míře uvědomují přínos zeleně v podobě ekosystémových služeb, což se odráží v silné podpoře programů spojených se zelení ve městech. Respondenti vnímají zeleň jako pomoc ke zlepšení klimatu, zvýšení kvality života a lidského zdraví. Vysokých hodnot v průzkumu dosáhlo také uvolňování kyslíku, stínění a snižování teploty vzduchu.

Všechny tyto aspekty jsou spjaty se zvýšením lidského komfortu a již zmíněné kvality života. Negativních reakcí bylo dle autorů studie velice málo. Jak sami autoři uvádí, za pozitivním názorem obyvatel stojí pravděpodobně zhoršení environmentálních problémů v tomto městě (Jim a Chen, 2006).

Wan a Shen (2015) zkoumali ve spojitosti s městskou zelení názory, vnímání užitečnosti a chování. Výsledky tohoto průzkumu ukázaly, že tyto tři faktory mají zprostředkovatelskou roli mezi atributy městských zelených prostorů a behaviorálním záměrem používat městské zelené prostory. Zjištění naznačují, že atributy městských zelených prostorů přímo neovlivňují chování, ale spíše nepřímo a prostřednictvím postojových faktorů a vnímání chování. Výzkum probíhal na základě podnětu veřejné správy, která chtěla podpořit užívání městských zelených prostorů. Autoři doporučili zahájit propagační programy, které zdůrazní alternativní výhody využívání městských zelených prostorů. Zároveň by měl nadále probíhat výzkum věnující se spokojenosti obyvatel s užitečností městské zeleně.

Bauer a kol. (2013) do zkoumání názorů k zeleni zahrnuli vedle uživatelů zeleně i neuživatele parků a zelených ploch. Základní rozdíl mezi uživateli a neuživateli byl v případě Oregonu průměrný věk, zatímco uživatelům parku bylo v průměru 47 let, neuživatelům 62 let.

Průzkum však ukázal, že jak uživatelé, tak neuživatelé mají pozitivní názor k zeleni. Tento výsledek je v souladu s výzkumem a dokazuje, že lidé oceňují zeřeň v jejich městských částech (Ward, 2011).

Nejčastěji bylo ke zkoumání názorů využíváno dotazníkové šetření (Jim a Chen, 2006; Wan a Shen, 2016). První část dotazníků autorů Jim a Chen (2016) obsahovala cíle a definici zeleně, což mělo pomoci respondentům pochopit důvody výzkumu a otázky. Dále zde byly otevřené otázky týkající se názorů respondentů na 25 ekosystémových služeb a 8 negativních dopadů souvisejících s městskou zelení. Následovala řádová stupnice s číselným hodnocením (velmi důležité (2), důležité (1), nejasné (0), a není důležité (-1)) výhod a negativních dopadů zeleně. Dotazník poté zkoumal názory na stav zeleně ve čtyřech aspektech: vegetační rozmanitost, procento zelených ploch, kvalita řízení a design krajiny. Hodnocení opět probíhalo v pořadovém měřítku 1 až 4 (1- nejasné, 4 -vynikající). Poté respondenti vybírali 3 nejžádanější místa ze 37 hlavních veřejných ploch, kde by mohlo dojít k obnově.

Wan a Shen (2015) navrhli dotazníkové šetření pomocí literatury týkající se městských zelených prostorů. Dotazník obsahoval několik aspektů: chování, přístup, vnímání užitečnosti, vnímání přirozenosti, behaviorální úmysly, vnímání dostupnosti a vnímání behaviorální kontroly. Tyto aspekty zobrazoval strukturální model, hodnoceny byly dle stupnice Likerta, kde číslo 7 označuje pozitivní pohled a číslo 1 – negativní pohled. Zahrnuty byly také otázky, které obsahují demografické údaje, jako je pohlaví, věk, úroveň vzdělání a měsíční příjem. Vyhodnocení dat obou výzkumů proběhlo na základě metod matematické statistiky, pomocí jednosměrné analýzy rozptylu, T- testu a testu Chí-kvadrátu (Jim a Chen, 2006; Wan a Shen (2015).

3 Data a metody

V návaznosti na dosavadní poznání v oblasti komunitních zahrad, vnímání jejich přínosů, respektive přínosů městské zeleně obecně a používané výzkumné metody v této problematice byl stanoven hlavní cíl práce ve formě výzkumné otázky: Jak lidé v okolí vnímají komunitní zahradu Žížala na Severní Terasě?

Vedle názorů je součástí práce také zjištění, jaké aspekty v podobě ekosystémových služeb a ostatních přínosů považují za nejpřínosnější a kde naopak dochází k významným střetům s jejich jinými zájmy.

Na základě výsledků studií autorů Todorova, Asakawa a Aikoh (2004), Swanwick (2009), Lottrup, Grahn a Stigsdotter (2013), Irvine a kol. (1999), McVey a Nash (2017) a On a Zhu (2018) bylo vedle základní výzkumné otázky v práci stanoveno také několik dílčích hypotéz, které přispívají k zodpovězení výzkumné otázky, respektive řeší dílčí aspekty vnímání významu komunitních zahrad jejich nečleny. V práci budou ověřovány následující hypotézy:

Hypotéza 1: Ženy mají pozitivnější názor na komunitní zahradu než muži.

Hypotéza 2: Starší lidé vnímají zeď oproti mladším ve vyšší míře jako důležitý prvek.

Hypotéza 3: Lidé s vyšším vzděláním hodnotí významněji ekosystémové služby poskytované zelení.

Hypotéza 4: Obyvatelé Severní Terasy jsou pro zachování komunitní zahrady Žížala.

Hypotéza 5: Hlavní motivací stát se (nebo být) členem komunitní zahrady je dle respondentů v produkci potravin.

Z řady výzkumů vyplývá rozdílné vnímání zeleně dle pohlaví, věkové kategorie a dosaženého vzdělání (Todorova, Asakawa a Aikoh, 2004; Swanwick, 2009; Lottrup, Grahn a Stigsdotter, 2013). První, druhá a třetí hypotéza tak řeší, zda se liší postoj obyvatel vůči komunitní zahradě nebo zeleni obecně dle pohlaví, věkové kategorie a dosaženého vzdělání.

Z výzkumu autorů On a Zhu (2018) vyplývá, že i pokud se obyvatelé z okolí komunitního zahradničení neúčastní, nejsou proti této aktivitě, a naopak aktivitu podporují viz. hypotéza 4. Vzhledem k tomu, že jsou také často komunitní zahrady zaměňovány se zahrádkářskými koloniemi, práce vychází z předpokladu, že obyvatelé budou vidět smysl komunitní zahrady a motivaci členů zejména v produkci potravin (Irvine a kol., 1999; McVey a Nash, 2018). Hypotéza 5 tento předpoklad ověřuje.

3.1 Dotazníkové šetření a jeho struktura

Vzhledem k nedostupnosti sekundárních dat o názorech obyvatel ke komunitním zahradám v České republice, výzkum pracoval s primárními daty, která byla získána pomocí dotazníkového šetření, založeného na řadě studií zkoumajících názory obyvatel (např. Jim a Chen, 2016; Wan a Shen, 2015). Zvolenou metodou bylo osobní strukturované dotazování za pomoci dotazníku s cílem zodpovědět výzkumnou otázku a ověřit výše uvedené hypotézy.

Dotazník (viz příloha 1) byl strukturován do čtyř okruhů. První okruh se zabýval vztahem obyvatel k zeleni jako celku, jejich vztahem k přírodě a vnímáním zeleně v oblasti městské části Severní Terasy. V tomto okruhu byli respondenti dotazováni např. *jak chodí často do přírody, jaký mají vztah k zeleni a jak vnímají zezeň na sídlišti Severní Terasy*. Otázky byly uzavřené s možností vybrat pouze jednu nabízenou variantu. Slouží k posouzení jejich obecného názoru na zezeň a dále byly použity k odhalení možných střetů mezi názory obyvatel a přítomnosti komunitní zahrady ve vazbě na třetí okruh.

Druhý okruh byl věnován ekosystémovým službám a ostatním přínosům, které komunitní zahrada a obecně městská zezeň poskytuje. Otázky na ekosystémové služby a přínosy byly převzaty ze studie Jim a Chen (2006) a upraveny dle konceptu ekosystémových služeb definovaných dle TEEB (2010) a MEA (2005), které člení tyto služby na regulační, kulturní a produkční. Byla zahrnuta i kategorie ostatní přínosy (Macháč a kol., 2019). Po provedení pilotního sběru dat byly otázky z této části přeformulovány tak, aby byly lépe srozumitelné respondentům. Okruh obsahuje otázky, které zkoumají vnímání ekosystémových služeb a ostatních přínosů poskytovaných zelení obyvatelům Severní Terasy. Důležitost ekosystémových služeb respondenti hodnotili za pomoci Likertovy škály: velmi důležité, spíše důležité, spíše nedůležité a velmi nedůležité. Je zde zkoumána důležitost ekosystémových služeb jako je např. zvyšování kvality vzduchu, redukce hluku, snižování teploty vzduchu, estetická hodnota, či nárůst cen nemovitostí. Pro zamezení situace, kdy si respondent pod danou ekosystémovou funkcí nepředstavili konkrétní situaci, bylo v této části využito dovysvětlení, a uvedení příkladů těchto služeb ve vazbě na městskou zezeň a komunitní zahrady.

Vnímání a názorům obyvatel zaměřených úzce na komunitní zahrady byl věnován třetí okruh. Byly zde zařazeny otázky, které zjišťují, jak na respondenty prostor komunitní zahrady působí, jaký je jejich názor vůči komunitní zahradě a spokojenost s využitím prostoru na kterém se komunitní zahrada nachází, případně zda by upřednostňovali jiné využití tohoto území (např. vybudování parkovacích míst, zastavení domy apod.). Další otázky se zabývaly tím, zda respondenti pozorují estetické zlepšení prostoru a zda by podpořili vznik dalších komunitních

zahrad. Tyto otázky jsou klíčové pro naplnění cíle práce. Zároveň mohou sloužit k porovnání s prvním okruhem, který se věnuje vnímání a názorům vůči městské zeleni obecně.

Poslední okruh tvoří otázky zaměřené na demografické a socioekonomické charakteristiky respondentů (např., věková kategorie, dosažené vzdělání, čistý příjem a pohlaví respondenta). V posledních dvou okruzích jsou otázky uzavřené s možností vybrat z nabízených variant pouze jednu odpověď, s výjimkou otázky, která se zabývá jiným možným využitím území komunitní zahrady, tato otázka je polootevřená. Vyhodnocení otázek z prvního a třetího okruhu zodpoví názory obyvatel vůči zeleni a komunitní zahradě.

Samotnému šetření předcházeli již výše uvedený pilotní sběr dat, při kterém došlo k ověření, zdali navržený výzkumný nástroj (dotazník) a strategie sběru dat fungují. Pomocí pilotního sběru dat došlo k ověření srozumitelnosti otázek a to především, zda respondenti otázkám rozumí a zda nechybí možnosti odpovědí. Dále byla ověřena délka dotazníku, která je důležitá pro zájem obyvatel o vyplnění dotazníku. Pilotní sběr dat také posloužil ke zmapování území před hlavní vlnou sběru dat. Po pilotním sběru dat byly upraveny otázky týkající se ekosystémových služeb tak, aby byly pro respondenty více srozumitelné. Také bylo upraveno rozvržení dotazníku, aby na respondenty nepůsobil jako příliš dlouhý.

3.2 Statistické vyhodnocení dotazníků

Po ukončení sběru dat, byla veškerá získaná data z dotazníkového šetření převedena z papírové formy do elektronické. Na prvním listu byly zapsány odpovědi z dotazníkového šetření, na druhém listu pak byly jednotlivé uzavřené odpovědi kódovány. U otevřených otázek, které byly získány při strukturovaném rozhovoru pomocí dotazníku, byly jednotlivým odpovědím přiřazovány kódy. Kódy u všech odpovědí byly zvoleny v podobě čísel (Hendl, 2012). Z dílčích kódů pak byly pomocí agregace vytvořeny kategorie tak, aby při vyhodnocení zahrnuly obdobné odpovědi. Pomocí kódování otevřených otázek tak bylo možné přistoupit k další analýze.

Pro statistické vyhodnocení dat byla zvolena stromová analýza, popisná statistika – intervaly spolehlivosti a neparametrické testy – Friedmannův test, Mann Whitney test a Kruskal-Wallis test. Stromová analýza a neparametrické testy byly provedeny ve statistickém programu SPSS. Hlavním cílem stromové analýzy je ke konkrétním datům nalézt spojení mezi jednotlivými faktory a určit, které z nich jsou relevantní (Žambochová, 2008).

Stromová analýza byla zvolena pro otázky týkající se především komunitní zahrady, kde byli respondenti dotazováni, zdali komunitní zahradu znají, jak na ně prostor působí, jak

vnímají aktivity komunitní zahrady, jestli by měli zájem o produkty z komunitní zahrady a v neposlední řadě, jestli by podpořili vznik dalších komunitních zahrad. Rozhodovací stromy byly sestrojeny pomocí algoritmu CRT. Jako závislá byla vždy stanovena jedna z výše uvedených otázek a jako nezávislé proměnné byly stanoveny socio-demografické údaje, nebo otázky, které na sebe navazují. Pomocí stromové analýzy byla vyhodnocena hypotéza 4.

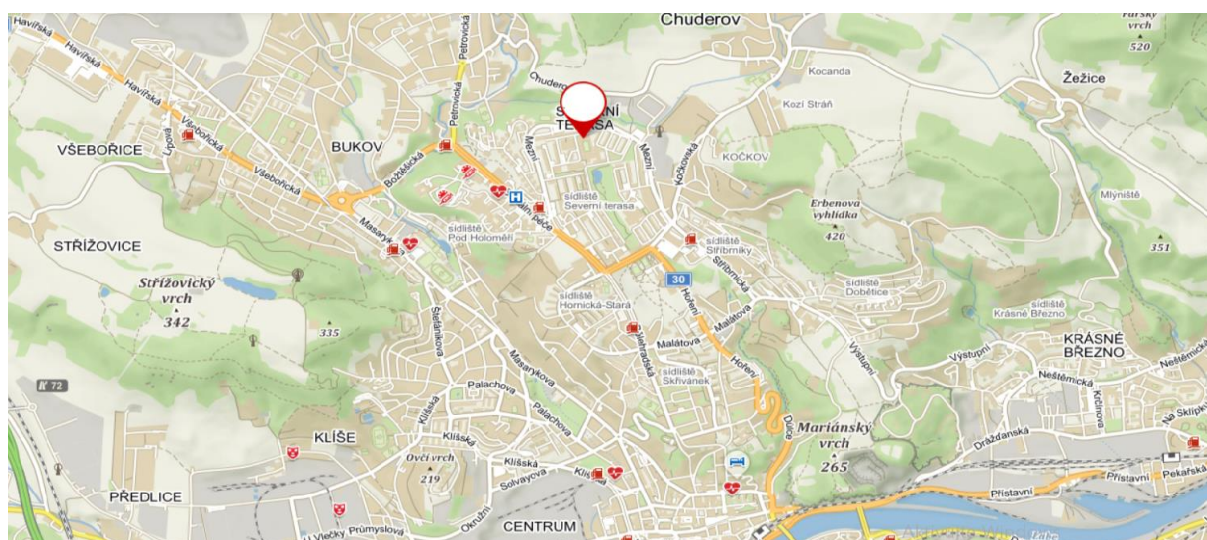
Whitney mann test byl použit pro porovnání dvou nezávislých proměnných a k ověření hypotézy 1. Intervaly spolehlivosti pro pravděpodobnost neboli podíl byly provedeny v programu Excel, kde byly po dosažení hodnot do vzorce vypočítány dolní a horní hranice intervalů, pro zjištění, v jakém procentuálním rozmezí se pohybovaly odpovědi respondentů na vybrané otázky. Za pomoci intervalů spolehlivosti byla ověřena hypotéza 5. Kruskal-Wallis test byl použit pro vyhodnocení, zdali je hodnocení ekosystémových služeb závislé na věku a vzdělání. Byly ověřeny hypotézy 2 a 3.

Na základě výsledků výše uvedených metod bude určen názor respondentů na komunitní zahradu a stanoveno, zda se názory a vnímání ekosystémových služeb liší v rámci jednotlivých socio-demografických kategorií. Je motivace stát se členem komunitní zahrady především v produkci potravin, či nikoliv? Jsou obyvatelé Severní Terasy pro zachování komunitní zahrady Žižala?

3.3 Komunitní zahrada Žižala na Severní Terasě a sběr dat

Komunitní zahrada Žižala se nachází v městské části Severní Terasa ve městě Ústí nad Labem, viz mapa níže. Informace o komunitní zahradě jsou uvedeny pod obrázkem.

Obrázek 1: Umístění komunitní zahrady Žižala

Zdroj: Mapy.cz

Spolek, který zahradu provozuje byl založen v roce 2017, samotná komunitní zahrada funguje od počátku jarní sezóny v roce 2018. Při zakládání komunitní zahrady měl spolek pouze 4 členy, postupně však přibývali další a dnes je jich 21. Na místě komunitní zahrady se dříve nacházel pozemek určený pro výuku pěstitelských prací ZŠ Mírová. Před začátkem vybudování komunitní zahrady byl pozemek několik let zanedbaný a znečištěný.

Dotazníkové šetření probíhalo od 7. září po dobu dvou týdnů v rámci všech dnů v týdnu a v různé denní doby, aby nedošlo k vyloučení žádné skupiny obyvatel v rámci dotazování. Dotazníkové šetření bylo anonymní. Pro reprezentativnost vzorku byl použit prostý náhodný výběr eliminující možné zkreslení výsledků. Zde dochází k odchylce od schváleného projektu diplomové práce. Podklady pro stanovení kvót se pro oblast Severní Terasy nepodařilo získat, dostupná data byla pouze pro celé Ústí nad Labem, které má významné odchylky ve struktuře vzhledem k typům zástavby apod. Využití kvót dle údajů za Ústí nad Labem by tak mohlo vést ke zkreslení.

Pro sběr dat bylo vybráno blízké okolí komunitní zahrady Žížala, zastávka MHD Větrná a park Severní Terasa. V okolí komunitní zahrady a zastávky Větrná obyvatelé procházeli spíše ve spěchu a nebyli ochotni odpovídat v takové míře jako v parku Severní Terasa. Park Severní Terasa byl zvolen z důvodu vysoké koncentrace obyvatel Severní Terasy v odpoledních hodinách z důvodu odpočinku. Obyvatelé byli při odpočinku více ochotni zúčastnit se dotazníkového šetření. Pro sběr dat byl zvolen již výše uvedený prostý náhodný výběr mezi kolemjdoucími, kteří byli starší 18 let.

Při sběru dat byla zaznamenávána také úspěšnost sběru dat, míra odezvy činila 25 % všech oslovených. Každý čtvrtý náhodně oslovený kolemjdoucí byl ochoten se dotazníkového šetření zúčastnit. Samotný strukturovaný rozhovor s respondentem trval 5-10 minut. Tazatel registroval datum a čas, počasí v danou dobu rozhovoru a velikost skupiny, kolik lidí respondenta doprovázelo. Pokud byla oslovena větší skupina, byla k odpovědi vybrána pouze jedna osoba z této skupiny.

4 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v blízkosti komunitní zahrady Žižala na Severní Terasě. Sběr dat probíhal v blízkosti komunitní zahrady, dále na zástavce MHD Větrná a v parku Severní Terasa. Výzkumný vzorek činí 107 respondentů a míra odezvy činila již výše uvedených 25 % všech oslovených. Socio-demografické charakteristiky vzorku jsou zachyceny v tabulce 1.

Tabulka 1: Socio-demografické údaje respondentů

Pohlaví (v %)	Žena	66,4
	Muž	33,6
Věk (v %)	18-26 let	25,2
	27-40 let	36,4
	41-65 let	23,4
	66-85 let	13,1
	86 a více	1,9
Vzdělání (v %)	Základní	7,5
	Střední bez maturity	26,2
	Střední s maturitou	38,3
	Vysokoškolské	28
Pracovní zařazení (v %)	Zaměstnanec na plný úvazek	46,7
	Zaměstnanec na částečný úvazek	4,7
	Soukromník, podnikatel	5,6
	Nezaměstnaný	1,9
	Student, učeň	4,7
	Důchodce	20,6
	Na mateřské/rodičovské dovolené	8,4
	Pracující student	6,5
	Pracující důchodce	0,9

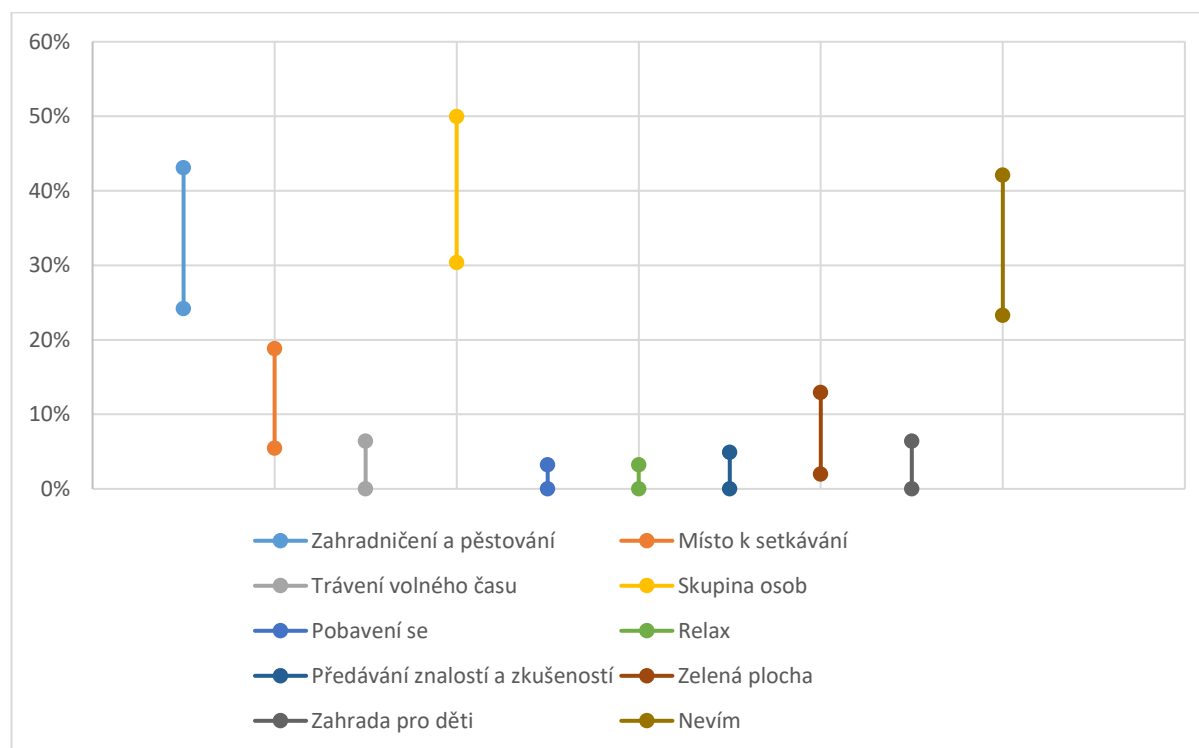
Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky 1, ve vzorku převažují ženy a tvoří téměř dvě třetiny respondentů. Tento rozdíl je dán zejména větším zájmem žen o zeleň a ochotou zúčastnit se dotazníkového šetření. Nejvyšší zastoupení mají respondenti ve věkové kategorii 27-40 let, následovaná kategorií 18-26 let, 28 % dotázaných má vysokoškolské vzdělání, dalších 38,3 %

pak dosáhlo jako nejvyššího vzdělání středoškolského s maturitou. Vzorek téměř z poloviny tvoří zaměstnanci na plný úvazek, 20 % jsou pak lidé v důchodu.

Dále jsou představeny výsledky týkající se povědomí lidí o funkci a účelu komunitní zahrady. Otevřená otázka byla vyhodnocena pomocí kódování a intervalů spolehlivosti na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Výsledky jsou na obrázku 2.

Obrázek 2: Účel a funkce komunitní zahrady z pohledu

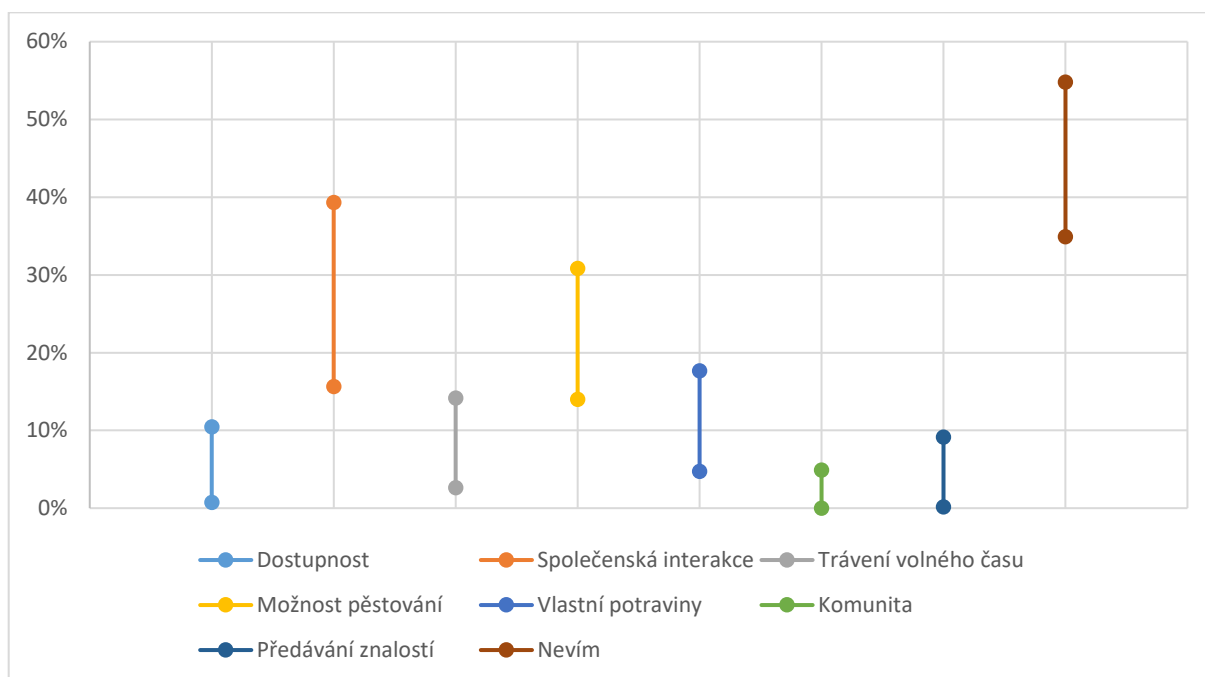

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Na obrázku 2 vidíme, že si nejčastěji respondenti pod pojmem komunitní zahrada představí skupinu osob, neboli komunitu, která byla často zmiňována a poté nahrazena skupinou osob, podíl respondentů představuje 30-50 %. Odpověď zahradničení a pěstování se pohybuje mezi 24-43 % respondentů. Velká část respondentů nevěděla, co si pod pojmem komunitní zahrada představit, tento podíl se pohyboval mezi 23-42 %. Podíl respondentů, kteří si pod pojmem komunitní zahrada představí místo k setkávání se pohybuje mezi 5-19 %. Další odpovědi respondentů jsou méně časté, jedná se například o možnost trávení volného času, pobavení se, relax, předávání znalostí a zkušeností, zelená plocha, či zahrada pro děti.

V návaznosti na předchozí otázku byly zkoumány přínosy komunitní zahrady. Otázka byla opět otevřená, odpovědi byly opět kategorizovány a poté vyhodnoceny pomocí intervalů spolehlivosti. Hladina významnosti byla stanovena na $\alpha = 0,05$.

Obrázek 3: Podíly respondentů (v %) dle odpovědí, jaké přínosy mají komunitní zahrady

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Z obrázku 3 vyplývá, že mnoho respondentů přínosy nezná, tato odpověď se pohybuje v rozmezí 35-55 %. Vysoký podíl odpovědi je dán zejména častou nevědomostí o tom, co se skrývá pod pojmem komunitní zahrada a dále nevědomostí o existenci komunitní zahrady Žižala. Pro respondenty tak bylo těžké, představit si, jaké přínosy by komunitní zahrada mohla mít. Druhým častým přínosem komunitní zahrady je dle respondentů společenská interakce, jejíž podíl se pohybuje mezi 16-39 %, možnost pěstování je až třetí nejčastější odpovědí a její podíl představuje 14-31 %. Podíl mezi 5-18 % tvoří přínos v podobě vypěstování vlastních potravin, které jsou považovány za kvalitnější, než je tomu při nákupu ovoce a zeleniny v supermarketech. Přínos v podobě trávení volného času v komunitní zahradě představuje podíl odpovědí mezi 3-14%. Méně často byly zmiňovány přínosy v podobě dostupnosti komunitní zahrady, a to zejména pro obyvatele sídliště Severní Terasa, dále předávání znalostí, ač už v oblasti pěstování, zahradničení, či jiných. V neposlední řadě přínos v podobě komunity neboli společenství osob.

Následující část kapitoly je členěna podle klíčových aspektů realizovaného výzkumu vztahující se k výzkumné otázce a jednotlivým stanoveným hypotézám.

4.1 Vliv pohlaví, věku a příjmu na názor vůči zeleni a komunitní zahradě

V této podkapitole jsou vyhodnoceny otázky týkající se zeleně, ekosystémových služeb a komunitní zahrady vzhledem k socio-demografickým ukazatelům. Otázky jsou vyhodnoceny pomocí stromové analýzy, intervalů spolehlivosti a neparametrických testů.

Nejprve jsou vyhodnocené otázky vztažené k zeleni obecně s ohledem na vzdělání, pohlaví a jiné. V další tabulce byly pomocí Mann Whitney testu vyhodnoceny otázky, jak často tráví respondenti svůj volný čas v přírodě a jak dlouho trvá jejich jedna běžná návštěva v zeleni. Byla zde zkoumána závislost odpovědí respondentů na pohlaví.

Tabulka 2: Vyhodnocení času tráveného v přírodě dle pohlaví

	Pohlaví	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Jak často trávíte svůj volný čas v přírodě?	ženy	71	48,84	3467,50
	muži	36	64,18	2310,50
	Total	107		
Jak dlouho trvá vaše jedna běžná návštěva v zeleni?	ženy	71	57,92	4112,00
	muži	36	46,28	1666,00
	Total	107		

Test Statistics		
	Jak často trávíte svůj volný čas v přírodě?	Jak dlouho trvá vaše jedna běžná návštěva v zeleni?
Mann-Whitney U	911,500	1000,000
Wilcoxon W	3467,500	1666,000
Z	-2,665	-1,908
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,008	0,056

Zdroj: vlastní zpracování pomocí programu SPSS na základě vlastních dat

Z tabulky 2 vyplývá, že P-hodnota 0,008 je menší, než byla zvolena hladina významnosti $\alpha=0,05$. Mann Whitney test prokázal statisticky významný rozdíl u trávení volného času v přírodě dle pohlaví. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, že více času v přírodě tráví ženy. U druhé otázky je P-hodnota 0,056 větší, než byla zvolena hladina významnosti $\alpha=0,05$. Mann Whitney test neprokázal statisticky významný rozdíl u délky 1 běžné návštěvy v zeleni dle pohlaví. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, že délka 1 návštěvy zeleně je u žen i mužů srovnatelná.

Kruskal-Wallis test byl zvolen pro ověření hypotézy týkající se závislosti hodnocení ekosystémových služeb dle dosaženého vzdělání. Liší se hodnocení ekosystémových služeb dle vzdělání, či nikoliv?

Tabulka 3: Hodnocení ekosystémových služeb dle dosaženého vzdělání

Test Statistics			
	Kruskal-Wallis H	Df	P-hodnota
Zvýšení kvality ovzduší	0,000	3	1,000
Snížení teploty vzduchu	4,402	3	0,221
Redukce hluku	0,000	3	1,000
Zvýšení vlhkosti vzduchu	0,000	3	1,000
Ochrana ohrožených druhů	0,000	3	1,000
Rekreační funkce	0,000	3	1,000
Estetická funkce	0,000	3	1,000
Kulturní a vzdělávací funkce	0,000	3	1,000
Zvýšení hodnoty nemovitostí	0,000	3	1,000

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

Z tabulky 3 vyplývá, že u zkoumaných odpovědí vyšla P-hodnota 1,000, výjimkou je odpověď snížení teploty vzduchu, kde vyšla P-hodnota 0,221. Všechny P-hodnoty vyšly vyšší, než byla zvolena hladina významnosti $\alpha=0,05$. Kruskal-Wallis test neprokázal, že by hodnocení ekosystémových služeb bylo závislé na vzdělání. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, že hodnocení ekosystémových služeb není závislé na úrovni dosaženého vzdělání respondentů.

Za pomoci Friedmannova testu byly vyhodnocovány otázky týkající se důvodu návštěvy zeleně a hodnocení ekosystémových služeb. Test měl za úkol prokázat, zdali jsou odpovědi respondentů srovnatelné či nikoliv.

Tabulka 4: Hodnocení srovnatelnosti odpovědí respondentů ohledně ekosystémových služeb

Hodnocení ekosystémových služeb	Průměrné pořadí	Post hock analýza	Post hock analýza	Post hock analýza
zvýšení kvality ovzduší	3,90	3,48	2,28	1,87
snížení teploty vzduchu	4,75	4,17		
redukce hluku	4,60	4,07	2,63	
zvýšení vlhkosti vzduchu	4,82	4,25		
ochrana ohrožených druhů	4,49	3,94	2,55	2,07
rekreační funkce	4,47	3,94	2,54	2,07
estetická funkce	4,72	4,15		
kulturní a vzdělávací funkce	5,56			
zvýšení hodnoty nemovitostí	7,69			
P-hodnota	0	0,000429	0,003346	0,012

Zdroj: vlastní zpracování pomocí programu SPSS na základě vlastních dat.

V tabulce 4 byla pomocí Friedmannova testu provedena analýza škálových podotázek týkajících se hodnocení ekosystémových služeb, kde měl respondent na výběr z 5 možných škálových odpovědí (velmi důležité 1, spíše důležité 2, ani důležité a ani nedůležité 3, spíše nedůležité 4, zcela nedůležité 5). Po prvním provedení Friedmannova testu vyšla P- hodnota nižší, než byla zvolena hladina významnosti, proto byli vyloučeny podotázky dosahující vysokých hodnot, poté byl opět proveden Friedmannův test. P-hodnota byla opět vyšší, došlo tedy k vyloučení dalších otázek, jejichž odpovědi měli oproti ostatním příliš vysokou hodnotu. Post hoc analýza byla provedena 3x dokud, nezbyly pouze tři podotázky, které respondenti hodnotili srovnatelně. Na 95% hladině spolehlivosti lze říci, že ekosystémové služby: zvýšení kvality ovzduší, rekreační funkce a ochranu ohrožených druhů hodnotili respondenti srovnatelně.

V následující tabulce bylo vyhodnoceno hodnocení ekosystémových služeb dle věku, vyhodnocení bylo provedeno pomocí Kruskal-Wallis testu se zvolenou hladinou spolehlivosti $\alpha = 0,05$.

Tabulka 5: Hodnocení ekosystémových služeb dle věku

Test Statistics									
	zvýšení kvality ovzduší	snížení teploty vzduchu	redukce hluku	zvýšení vlhkosti vzduchu	ochrana ohrožených druhů	rekreační funkce	estetická funkce	kulturní a vzdělávací funkce	zvýšení hodnoty nemovitostí
Kruskal-Wallis H	7,632	8,573	9,871	9,556	13,527	11,814	11,516	6,527	0,521
df	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	0,106	0,073	0,043	0,049	0,009	0,019	0,021	0,163	0,971

Zdroj: vlastní zpracování pomocí programu SPSS na základě vlastních dat

V tabulce 5 bylo pomocí Kruskal-Wallis testu zkoumáno hodnocení ekosystémových služeb dle věku. Hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$. Po provedení Kruskal-Wallis testu vyšla P-hodnota u několika služeb (redukce hluku, zvýšení vlhkosti vzduchu, ochrana ohrožených druhů, rekreační funkce a estetická funkce) nižší, než byla stanovena hladina významnosti. U těchto ekosystémových služeb, je tedy rozdíl v hodnocení dle dosaženého věku. Ekosystémové služby redukce hluku, zvýšení vlhkosti vzduchu, rekreační a estetická funkce byly nejlépe hodnoceny u věkové kategorie 86 a více. Ekosystémová služba ochrana ohrožených druhů byla nejlépe hodnocena u věkové kategorie 66–85 let. Je tedy patrné, že ekosystémové služby, u kterých je rozdíl mezi hodnocením dle věkových kategorií, jsou opravdu lépe hodnoceny staršími respondenty. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, že hodnocení ekosystémových služeb je rozdílné na základě věku, starší respondenti hodnotili

ekosystémové služby lépe. Pomocí Kruskal-Wallis testu byla ověřena hypotéza 2 - Starší lidé vnímají zeleň oproti mladším ve vyšší míře jako důležitý prvek.

V následující tabulce bylo vyhodnoceno hodnocení ekosystémových služeb dle věku, vyhodnocení bylo provedeno pomocí Kruskal-Wallis testu.

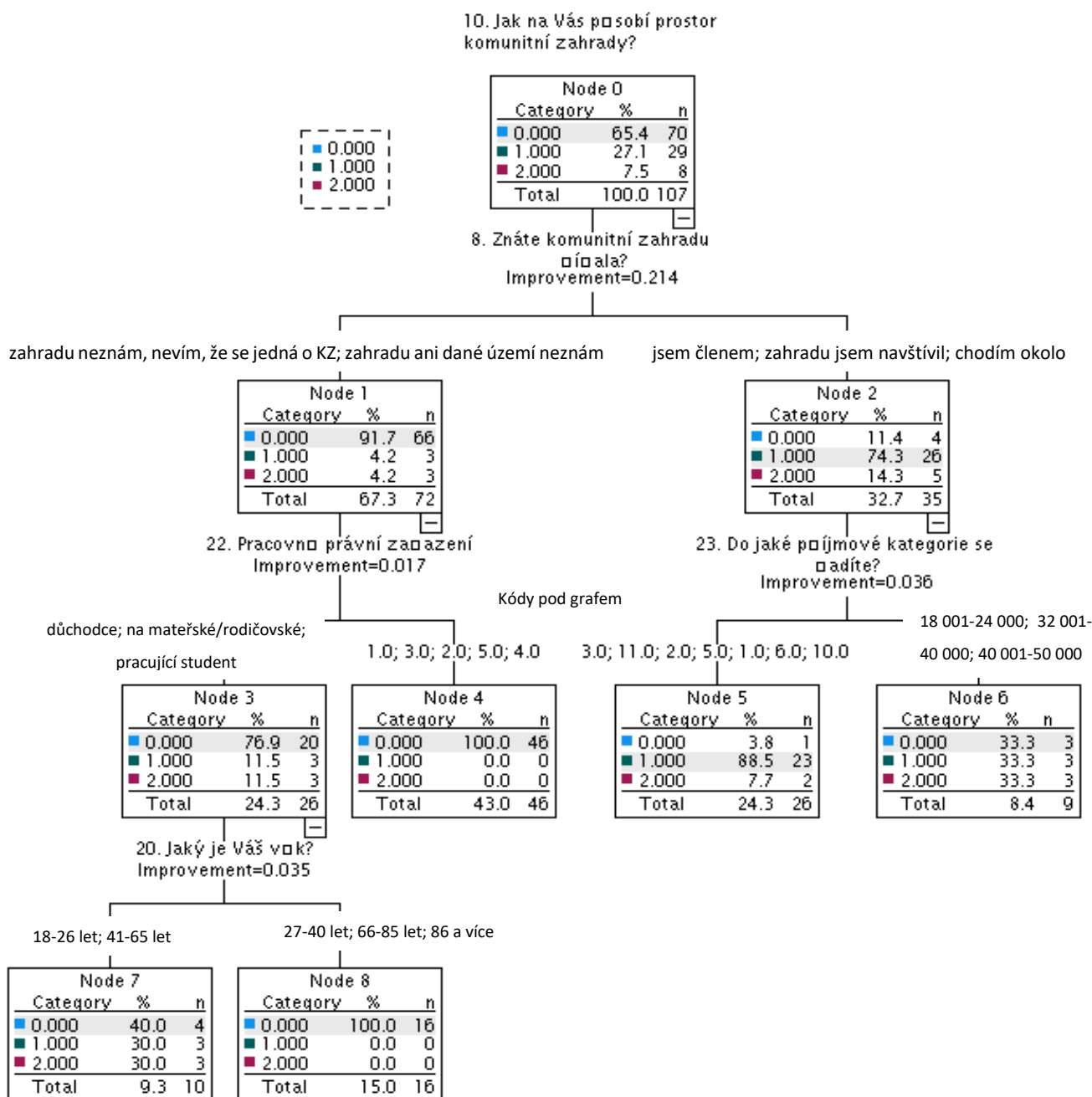
Tabulka 6: Hodnocení ekosystémových služeb dle věku

Test Statistics									
	zvýšení kvality ovzduší	snížení teploty vzduchu	redukce hluku	zvýšení vlhkosti vzduchu	ochrana ohrožených druhů	rekreační funkce	estetická funkce	kulturní a vzdělávací funkce	zvýšení hodnoty nemovitostí
Kruskal- Wallis H	7,632	8,573	9,871	9,556	13,527	11,814	11,516	6,527	0,521
df	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	0,106	0,073	0,043	0,049	0,009	0,019	0,021	0,163	0,971

Zdroj: vlastní zpracování pomocí programu SPSS na základě vlastních dat

V tabulce 6 bylo zkoumáno pomocí Kruskal-Wallis testu hodnocení ekosystémových služeb dle věku. Hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$. Po provedení Kruskal-Wallis testu vyšla P-hodnota u několika služeb (redukce hluku, zvýšení vlhkosti vzduchu, ochrana ohrožených druhů, rekreační funkce a estetická funkce) nižší, než byla stanovena hladina významnosti. U těchto ekosystémových služeb, je tedy rozdíl v hodnocení dle dosaženého věku. Ekosystémové služby redukce hluku, zvýšení vlhkosti vzduchu, rekreační a estetická funkce byly nejlépe hodnoceny u věkové kategorie 86 a více. Ekosystémová služba ochrana ohrožených druhů byla nejlépe hodnocena u věkové kategorie 66–85 let. Je tedy patrné, že ekosystémové služby, u kterých je rozdíl mezi hodnocením dle věkových kategorií, jsou opravdu lépe hodnoceny staršími respondenty. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, hodnocení ekosystémových služeb je rozdílné na základě věku, starší respondenti hodnotili ekosystémové služby lépe. Pomocí Kruskal-Wallis testu byla ověřena hypotéza 2 - Starší lidé vnímají zeleň oproti mladším ve vyšší míře jako důležitý prvek.

Obrázek 4: Názor na komunitní zahradu

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

*pracovní právní zařazení: (1) plný úvazek, (2) částečný úvazek, (3) podnikatel, (4) nezaměstnaný, (5) student

příjmové kategorie: (1) 0-8 500, (2) 8 501-13 350, (3) 13 351-18 000, (5) 24 001-28 000, (6) 28 001-32 000, (10) bez příjmu, (11) neuvedeno

Z obrázku 4 je patrné, že na názoru obyvatel vůči komunitní zahradě je nejvíce závislé, zdali mají o komunitní zahradě Žižala povědomí a ví o její existenci. U respondentů převládá neutrální názor na prostor komunitní zahrady, je to dáno zejména nevědomím a neinformovaností o existenci komunitní zahrady Žižala na Severní Terasě. Neutrální názor mělo 65,4 % respondentů. Respondenti, kteří komunitní zahradu znají, navštívili ji, či chodí

okolo, mají názor především pozitivní (74,3 %), negativní názor činí 14,3 % a neutrální 11,4 %. Názor na komunitní zahradu je tedy nejvíce závislý na povědomí o existenci této zahrady. Pomocí Mann Whitney testu pro vyhodnocení dvou nezávislých proměnných byla ověřena již zmíněná hypotéza 1.

Tabulka 7: Názor na komunitní zahradu dle pohlaví

		Ranks		
Pohlaví		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Jak na Vás působí prostor komunitní zahrady?	Ženy	71	50,42	3579,50
	Muži	36	61,07	2198,50
	Total	107		

Test Statistics	
	Jak na Vás působí prostor komunitní zahrady?
Mann-Whitney U	1023,500
Wilcoxon W	3579,500
Z	-2,179
P-hodnota	0,029

Zdroj: vlastní zpracování pomocí programu SPSS na základě vlastních dat

V tabulce 7 vidíme, že P-hodnota 0,029 je menší než zvolená hladina významnosti $\alpha=0,05$. Friedmannův test prokázal statisticky významný rozdíl ve vnímání prostoru komunitní zahrady dle pohlaví. Na 95 % hladině spolehlivosti lze říci, že ženy vnímají prostor komunitní zahrady pozitivněji, než muži.

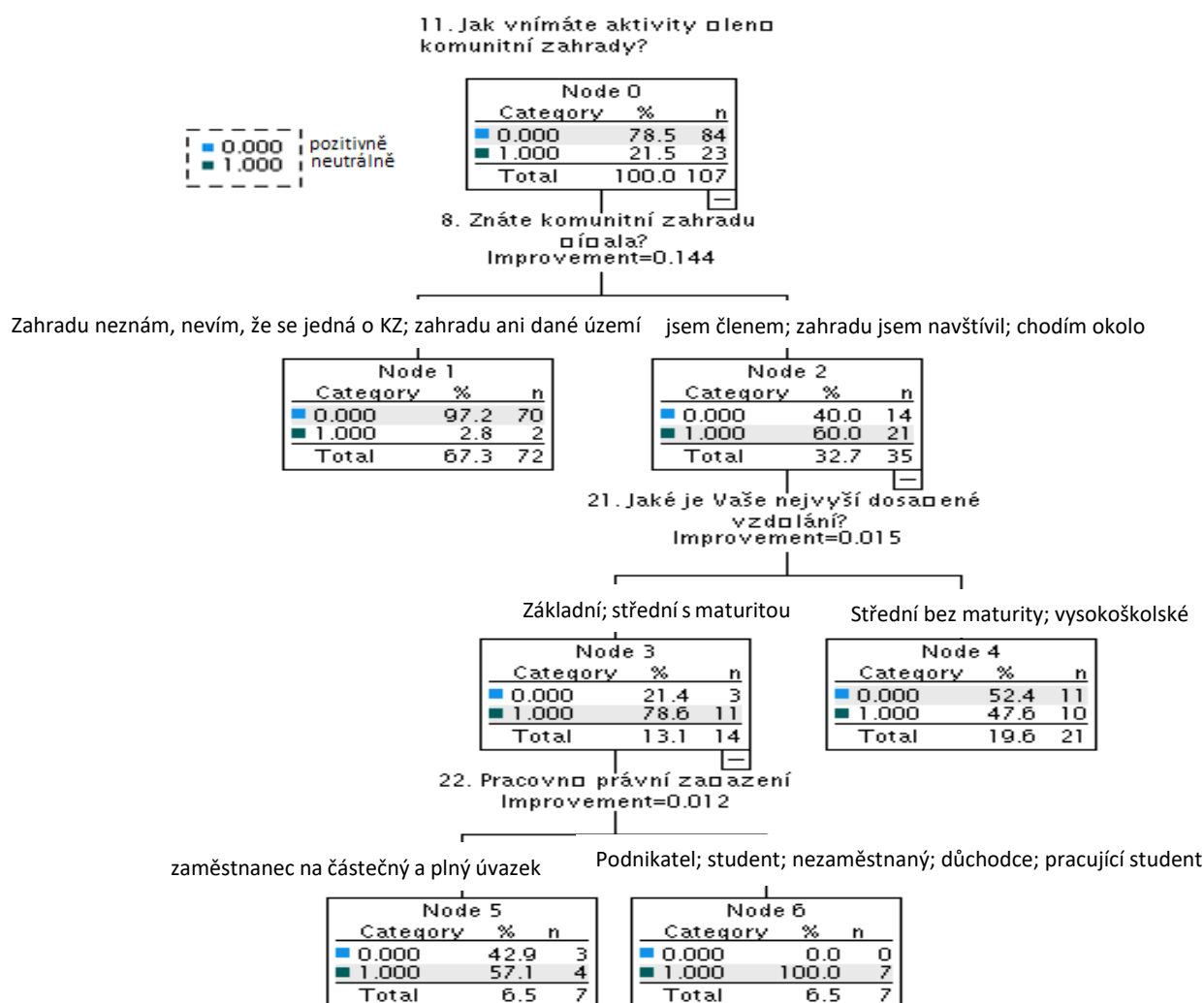
Dle provedené stromové analýzy viz. Příloha 2 mají ženy také vyšší zájem o produkty vyprodukované v komunitní zahradě než muži. Zájem o produkty z komunitní zahrady je nejvíce závislý právě na pohlaví respondentů, kdy až 63,4 % žen má zájem o produkty z komunitní zahrady formou příspěvku na provoz zahrady, či formou barteru (výměna za semínka, sazenice, hnojivo), 28,2 % žen nemá zájem o produkty vyprodukované v komunitní zahradě a 8,5 % žen neví, zdali by zájem měly. U mužů je zájem o produkty komunitní zahrady přesně opačný, až 61,1 % mužů nemá o produkty zájem vůbec, 8,3 % mužů neví, jestli by o produkty zájem mělo, pouze 30,5 % mužů o produkty zájem má.

Na základě tohoto výsledku byl pomocí Mann Whitney testu také zkoumán vztah mezi pohlavím a názorem na zeleň v okolí bydliště respondentů viz. Příloha 4. P- hodnota byla vyšší

než zvolená hladina významnosti $\alpha=0,05$. Friedmannův test neprokázal významné rozdíly mezi názorem respondentů na zeleň v okolí svého bydliště dle pohlaví. Tento rozdíl byl prokázán pouze u komunitní zahrady.

Dále byl zkoumán vztah mezi vnímáním aktivit členů komunitní zahrady dle socio-demografických kategorií a povědomí o komunitní zahradě.

Obrázek 5: Vnímání aktivit komunitní zahrady respondenty

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

Jak vyplývá z obrázku 5, aktivity komunitní zahrady jsou vnímány respondenty jen u 21,5 % z nich, zbylých 78,5 % respondentů aktivity nevnímá. Odpovědi jsou nejvíce závislé na otázce týkající se povědomí respondentů o komunitní zahradě Žižala. Respondenti, kteří jsou

členy, komunitní zahradu navštívili či chodí okolo, vnímají aktivity komunitní zahrady z 60 % pozitivně, zbylých 40 % hodnotilo komunitní zahradu neutrálně. Často bylo zmiňováno nedostatečné označení komunitní zahrady, neuspořádaný prostor, či potřeba dalších úprav. Celkový dojem byl přesto hodnocen neutrálně, a to především z důvodu, že je komunitní zahrada nová a úpravy jsou samozřejmé.

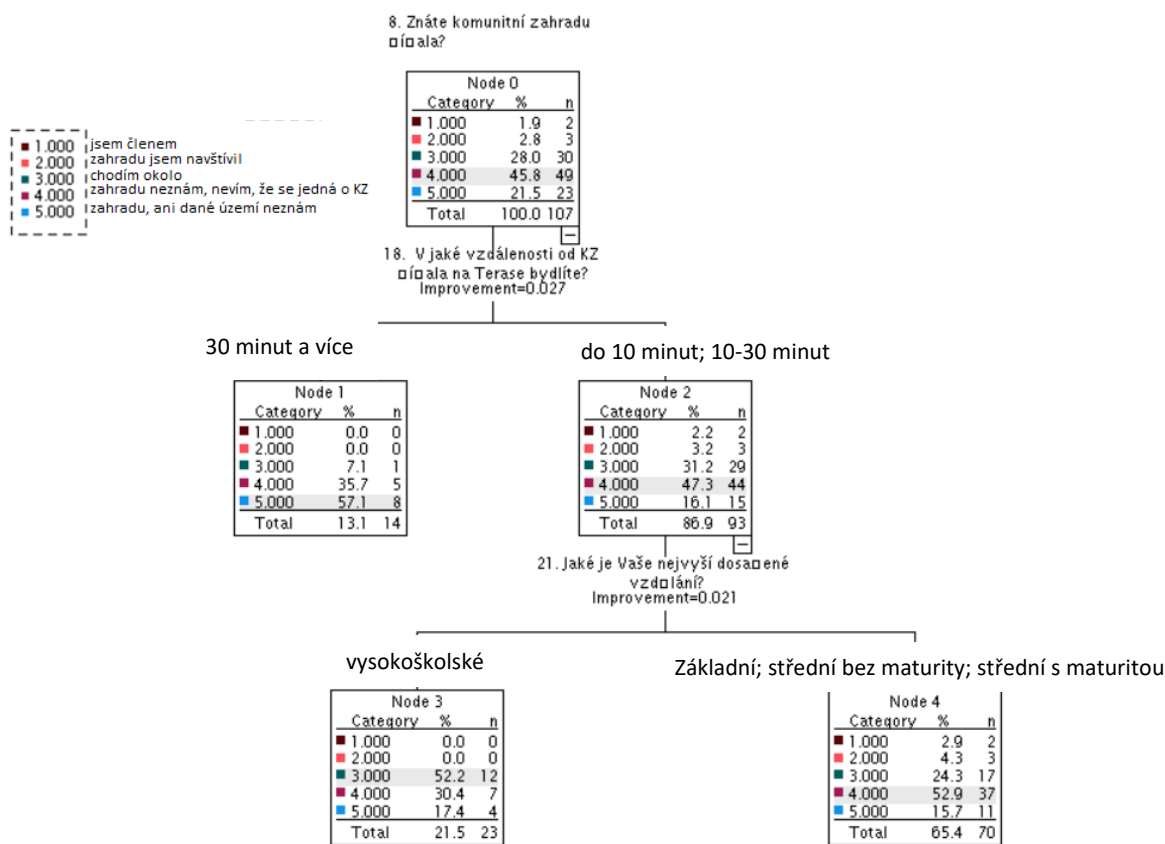
Respondenti, kteří zahradu neznají, nevěděli, že se jedná o komunitní zahradu a dané území neznali, hodnotili komunitní zahradu neutrálně z 97,2 %, zbylé 2,8 % respondentů hodnotilo pozitivně už samotný nápad komunitní zahradu založit a vytvářet tak místo pro pěstování potravin v blízkosti bydliště.

Dle dosaženého vzdělání hodnotí 78,6 % respondentů se základním a středním vzděláním s maturitou aktivity komunitní zahrady pozitivně, zbývajících 21,4 % respondentů hodnotí aktivity neutrálně. Na základě pracovně právního zařazení kategorií: soukromník/podnikatel, nezaměstnaný, student/učeň, důchodce a pracující student hodnotí všichni respondenti aktivity komunitní zahrady pozitivně.

Z obrázku 4 vyplývá, že respondenti, kteří chodí kolem, jsou členy, nebo zahradu navštívili, hodnotí z více než poloviny aktivity členů pozitivně. Často respondenti vyzdvihovali založení komunitní zahrady jako velice dobrý nápad, který se dá realizovat na malém prostoru. Ti, co chodí okolo komunitní zahrady, vnímají aktivity především ve zlepšení prostoru komunitní zahrady, přizpůsobení komunitní zahrady pro děti a vytvoření místa pro scházení lidí. Respondenti také zmiňovali, že je mrzí nemožnost návštěvy komunitní zahrady a nedostatečné informace o jejím provozu.

Z výše uvedených analýz je patrné, že názory na komunitní zahradu Žížala jsou ovlivněny primárně povědomím o její existenci. V následujícím grafu byla vyhodnocena otázka týkající se povědomí o komunitní zahradě mezi respondenty, byla zkoumána závislost mezi jednotlivými socio-demografickými kategoriemi.

Obrázek 6: Povědomí o komunitní zahradě Žížala

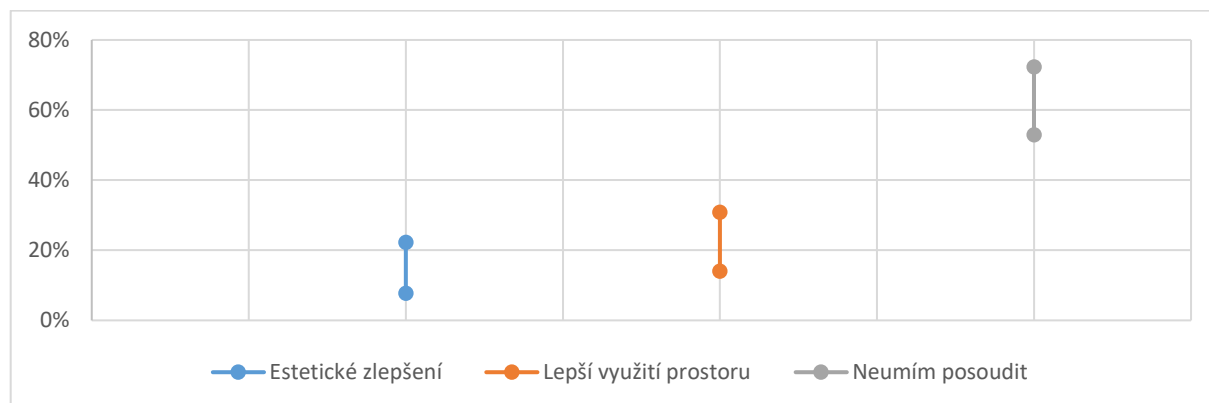
Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

Z obrázku 6 vyplývá, že komunitní zahradu nezná 45,3 % respondentů, jako častý důvod nevědomosti o existenci komunitní zahrady byla uváděna nedostatečná informovanost a reklama, že se jedná o komunitní zahradu. Povědomí o existenci komunitní zahrady má 32,7 % respondentů, z toho 28 % ji zná díky tomu, že chodí okolo. Povědomí o komunitní zahradě je nejvíce závislé na vzdálenosti bydliště respondentů od komunitní zahrady. Pouhých 7,1 % respondentů odpovědělo, že chodí okolo. Z respondentů, kteří bydlí do 10 minut a 10–30 minut rychlé chůze od komunitní zahrady odpovědělo pouhých 2,9 %, dále 4,3 % respondentů zahradu navštívilo, 24,3 % respondentů chodí okolo a zahradu znají. I přesto, že se jedná o respondenty, kteří bydlí blízko komunitní zahradě, celých 47,3 % respondentů komunitní zahradu nezná a nevědí, že se jedná o komunitní zahradu. Zahrada byla často zaměňována za zahradu pro rodiče s dětmi a hřiště pro děti. Dále je povědomí o existenci komunitní zahradě závislé na dosaženém vzdělání, komunitní zahrada je známá nejvíce u vysokoškolsky vzdělaných respondentů.

4.2 Zájem o zachování komunitní zahrady Žížala a budování nových zahrad

V následujícím grafu je vyhodnocena pomocí intervalů spolehlivosti, změna využití pozemku pro účely komunitní zahrady. Hladina spolehlivosti byla stanovena $\alpha = 0,05$.

Obrázek 7: Hodnocení změny využití pozemku pro účely komunitní zahrady Žížala

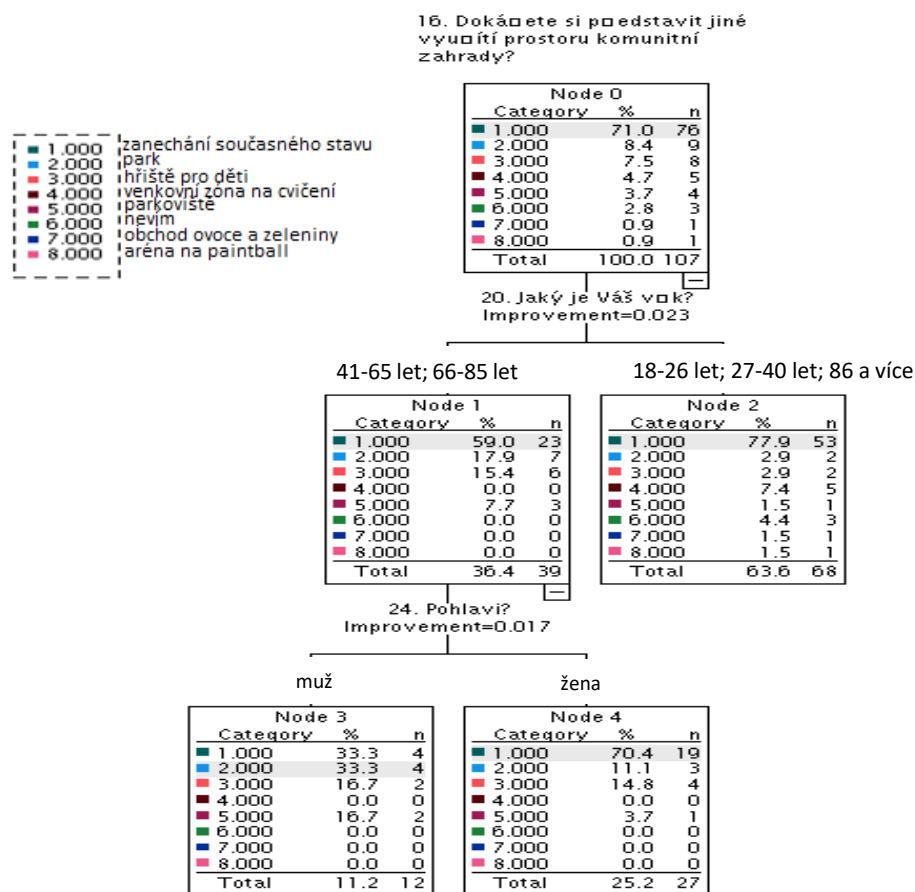

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Jak vidíme na obrázku 7, dominantní podíl mezi 53-72 % tvoří odpověď respondentů neumím posoudit, která je dána především tím, že respondenti komunitní zahradu Žížala neznají. Respondenti, kteří komunitní zahradu Žížala znají, či chodí okolo, hodnotili komunitní zahradu převážně pozitivně viz. Graf 3. Odpověď lepší využití prostoru oproti dřívějšímu stavu představuje podíl mezi 14-31 %. Před vznikem komunitní zahrady byl prostor znečištěný a zanedbaný, sloužil především jako místo pro venčení psů a vyhazování nepotřebného vybavení domácnosti. Podíl odpovědi estetické zlepšení se pohybuje pouze mezi 8-22 %. Estetické zlepšení není mnoha respondenty vnímáno, jako důvod často uváděli příliš vysokou travu a neuspořádaný prostor, kde není poznat, že se jedná o zahradu, na které dochází k pěstitelské činnosti a zahradničení.

Stromovou analýzou byla také ověřena hypotéza 4, týkající se názoru respondentů na jiné možné využití prostoru komunitní zahrady, možnou odpovědí bylo také zanechání současného stavu, tedy komunitní zahrady. Názor respondentů je klíčový pro založení dalších komunitních zahrad nejen ve městě Ústí nad Labem, ale také v ostatních městech, které se snaží rozvinout zelenou infrastrukturu.

Obrázek 8: Využití prostoru komunitní zahrady

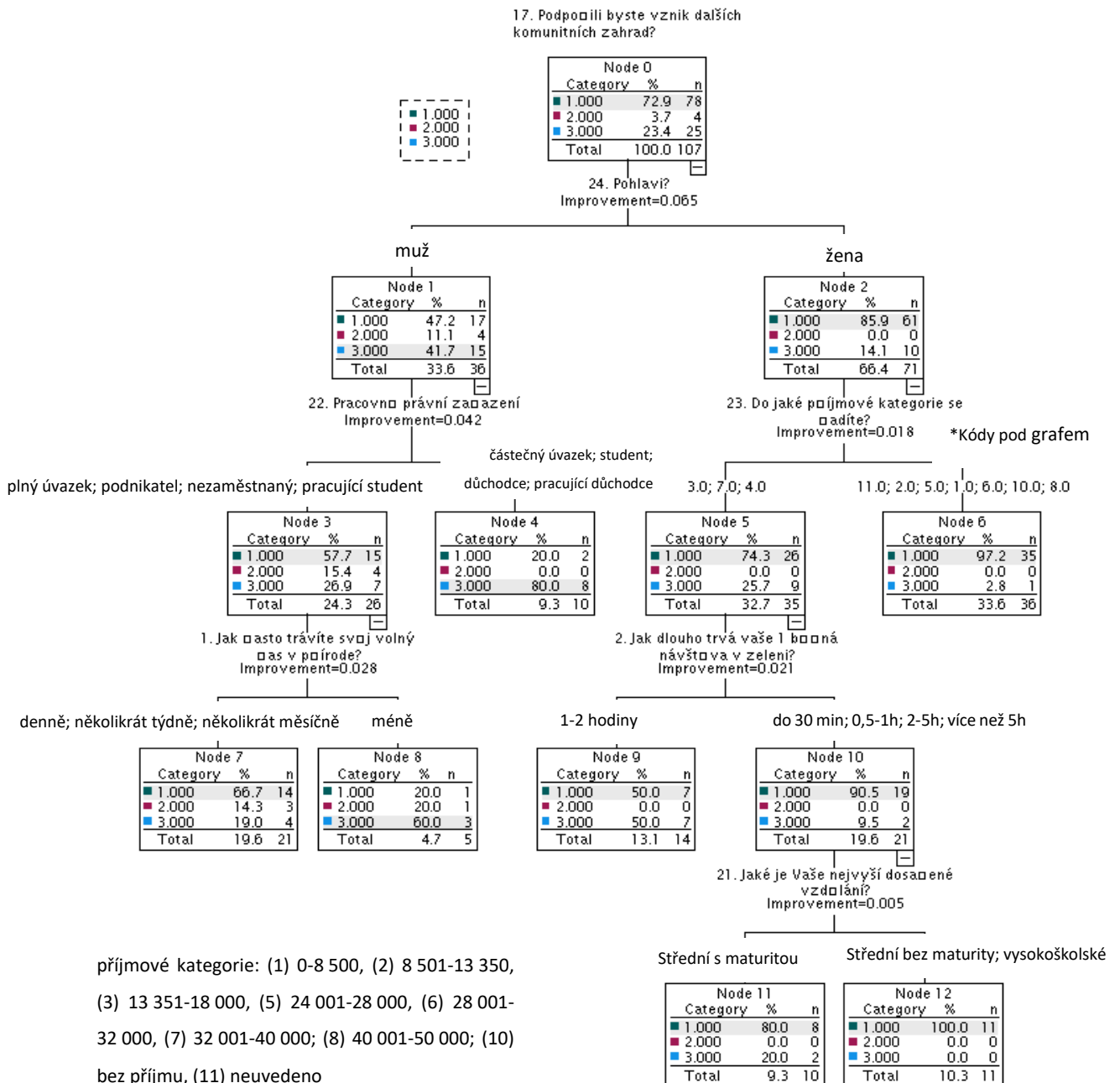

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

Na obrázku 8 vidíme, že 71 % respondentů při otázce, jestli si dokážou představit jiné využití prostoru komunitní zahrady odpovídá, že jsou pro zanechání současného stavu, tedy zanechání komunitní zahrady Žížala. Pouhých 8,4 % respondentů odpovědělo, že by si místo komunitní zahrady dokázali představit park. Dalších 7,1 % si dokáže představit v prostoru komunitní zahrady hřiště pro děti. Odpovědi respondentů jsou nejvíce ovlivněny věkovou kategorií, kdy lidé ve věkové kategorii 15-26 let (1), 27-40 let (2) a 86 a více (5), jsou ze 77,9 % pro zachování současného stavu. U věkových kategorií 41-65 let (3) a 66-85 let (2) je pro zachování současného stavu 59 % respondentů, 17,9 % respondentů si dokáže představit místo komunitní zahrady park, dalších 15,4 % respondentů hřiště pro děti. Až 70 % žen ve věkové kategorii 41-65 let a 66-85 let je pro zachování současného stavu. V porovnání s muži této věkové kategorie je pro zachování současného stavu komunitní zahrady pouze 33,3 % respondentů.

Dále byla zkoumána podpora vzniku komunitních zahrad, která je velmi důležitá pro založení dalších komunitních zahrad nejen ve městě Ústí nad Labem, ale také v ostatních městech, která se snaží zvýšit množství zelené infrastruktury.

Obrázek 9: Podpora vzniku dalších KZ

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS na základě vlastních dat

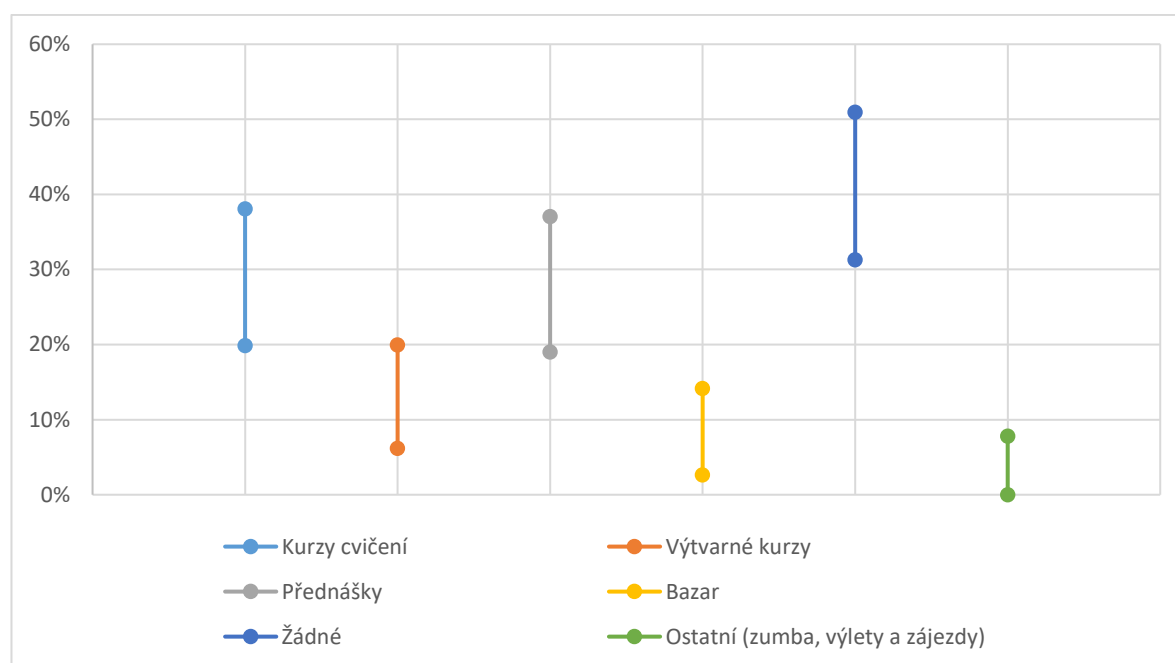
Jak vyplývá z obrázku 9, vznik komunitních zahrad by podpořilo 72,9 % respondentů, pouze 3,7 % by vznik dalších komunitních zahrad nepodpořilo, zbylých 23,4 % respondentů neví, zdali by vznik dalších komunitních zahrad podpořilo. Pro vznik komunitních zahrad je

nejvíce rozhodující pohlaví, kdy by vznik zahrad podpořilo 85,9 % žen a žádná by nebyla proti podpoře vzniku komunitních zahrad. Zatímco muži podporují vznik komunitních zahrad pouze z 47,2 %, tedy téměř z poloviny, druhá téměř polovina 41,7 % neví, zdali by vznik komunitních zahrad podpořila a celých 11,1 % by vznik komunitních zahrad vůbec nepodpořilo. Je tedy patrné, že ženy mají nejen pozitivnější vztah ke komunitní zahradě, ale jsou také pro podporu vzniku dalších komunitních zahrad. Z 97,2 % by vznik komunitních zahrad také podpořili respondenti z příjmových kategorií kódů 1, 2, 5, 6, 8, 10 a 11.

Dle dosaženého vzdělání by vznik komunitních zahrad podpořilo 100 % respondentů se středním vzděláním bez maturity a vysokoškolským vzděláním.

Na následujícím obrázku můžeme vidět podíly respondentů dle aktivit, které by na komunitní zahradě pro veřejnost uvítali. Respondenti měli na výběr z níže uvedených aktivit a mohli navrhnout jakékoliv vlastní nápady.

Obrázek 10: Podíly respondentů dle aktivit, které by pro veřejnost na komunitní zahradě uvítali

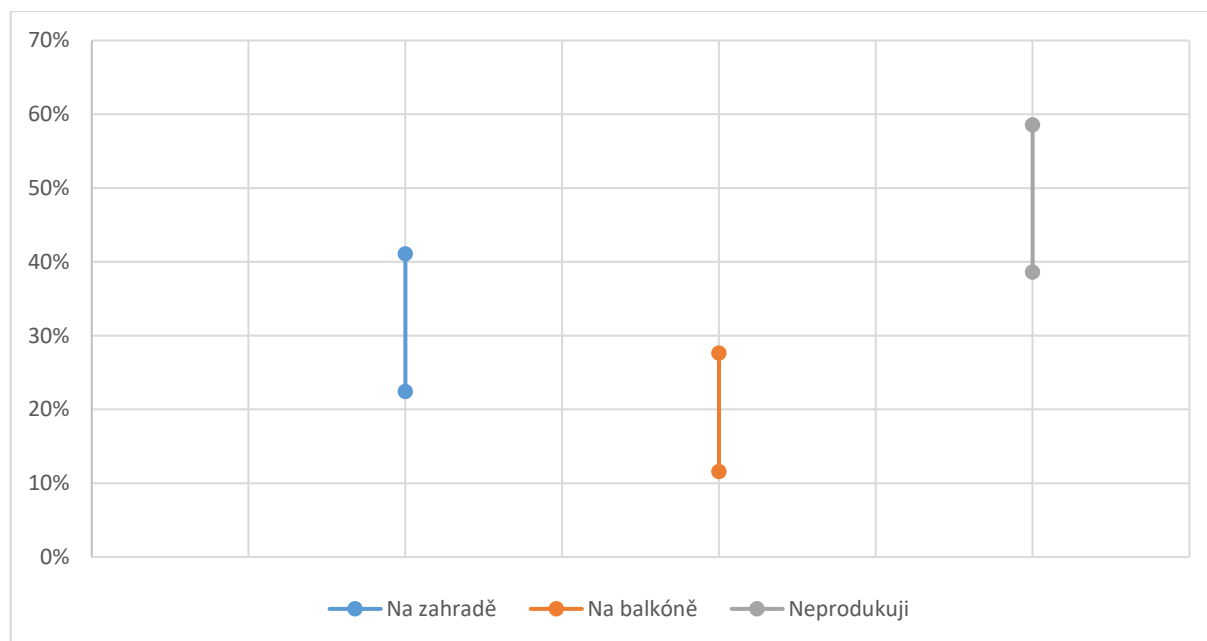
Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Jak vyplývá z obrázku 10, třetina až polovina respondentů by neuvítala žádné veřejně přístupné aktivity, podíl odpovědi se pohybuje mezi 31-51 %. Respondenti svou odpověď často odůvodňovali, že na aktivity nemají dostatek času nebo neviděli význam v provozování aktivit pro nečleny komunitní zahrady. Nejčastěji zvolenou aktivitou, kterou by respondenti uvítali, byly kurzy cvičení, podíl se pohybuje mezi 20-38 %. Dále přednášky, jejich podíl se pohybuje mezi 19-37 %. Třetí nejčastěji zvolenou aktivitou byly výtvarné kurzy, u nichž se podíl respondentů pohybuje 6-20 %. Podíl aktivity v podobě bazaru se pohybuje mezi 3-14 %. Na

posledním místě je kategorie ostatní, jejíž podíl se pohybuje mezi 0-8 %, zde byla zmíněna aktivita v podobě zumbly, výletů či zájezdů se spolkem komunitní zahrady.

Na následujícím obrázku byla vyhodnocena otázka týkající se místa produkce potravin. Respondenti odpovídali, na jakém místě se pěstují vlastní potraviny.

Obrázek 11: Podíly respondentů dle místa produkce vlastních potravin

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

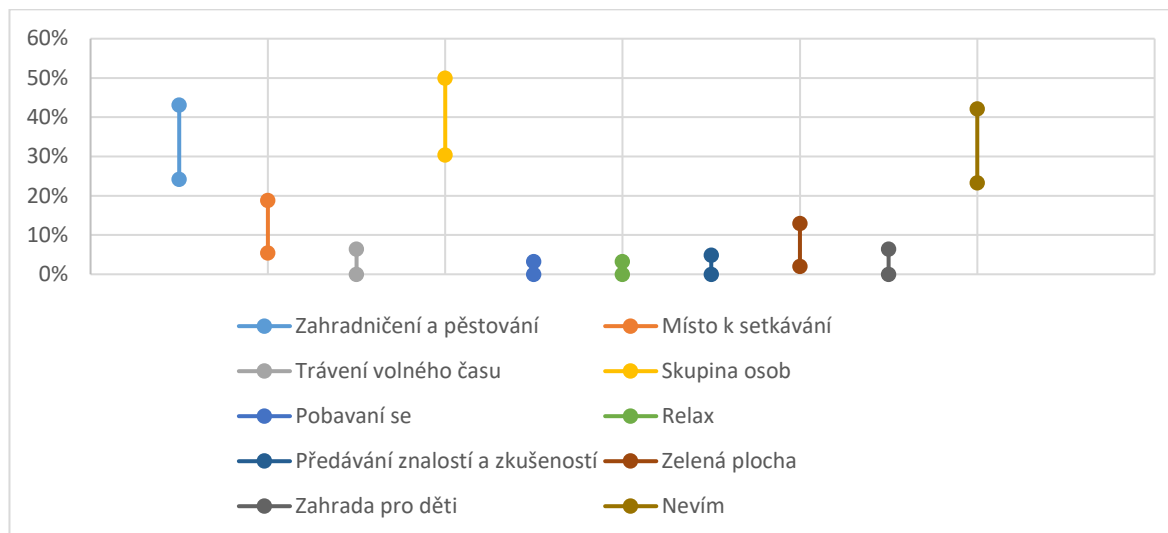
Na obrázku 11 je patrné, že nejčastější odpovědí, ohledně místa, kde si respondenti produkují vlastní potraviny je odpověď „neprodukuji“ s podílem pohybujícím se mezi 39-59 %. Podíl odpovědi na zahradě se pohybuje mezi 22-41 %, do této kategorie byly sloučeny odpovědi – na vlastní zahradě, na komunitní zahradě, u příbuzných na zahradě.

4.3 Hlavní motivací stát se a být členem komunitní zahrady

Hypotéza 5 týkající se motivace stát se a být členem komunitní zahrady byla ověřena pomocí intervalů spolehlivosti. Hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$. Hypotéza byla ověřena na základě otázky týkající se respondentů, co si myslí, že je hlavním motivem stát se a být členem komunitní zahrady.

V následujícím grafu byla vyhodnocena otázka, co si respondenti představí pod pojmem komunitní zahrada. Hladina spolehlivosti byla stanovena $\alpha = 0,05$.

Obrázek 12: Podíly respondentů dle odpovědi, co si představí pod pojmem komunitní zahrada

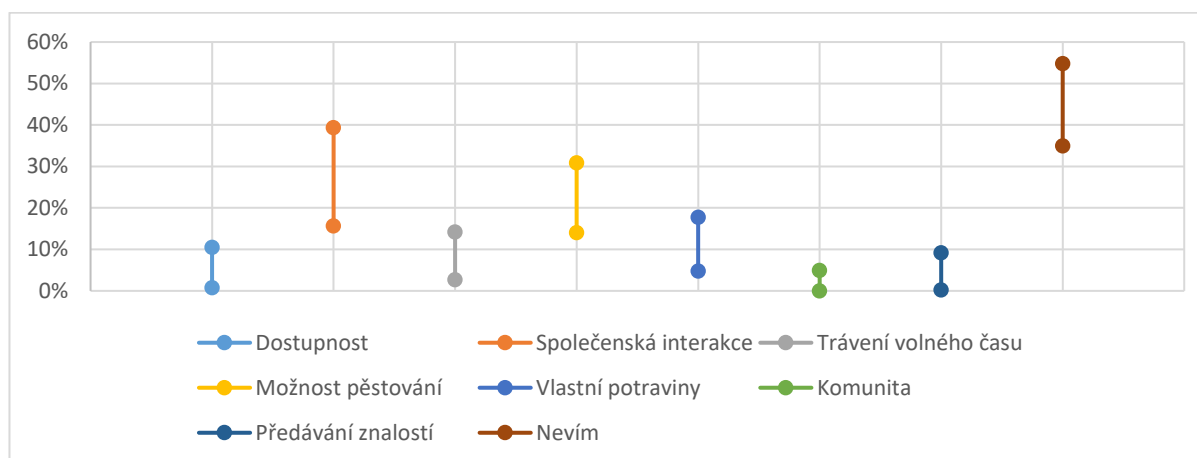

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Jak vyplývá z obrázku 12, nejčastěji si respondenti pod pojmem komunitní zahrada představí skupinu osob, neboli komunitu, která byla často zmiňována a poté nahrazena skupinou osob, podíl respondentů představuje 30-50 %. Odpověď zahradničení a pěstování se pohybuje mezi 24-43 % respondentů. Velká část respondentů nevědělo, co si pod pojmem komunitní zahrada představit, tento podíl se pohyboval mezi 23-42%. Podíl respondentů, kteří si pod pojmem komunitní zahrada představí místo k setkávání se pohybuje mezi 5-19 %. Další odpovědi respondentů jsou méně časté, jedná se například o možnost trávení volného času, pobavení se, relax, předávání znalostí a zkušeností, zelená plocha, či zahrada pro děti.

Dále byly vyhodnoceny odpovědi respondentů ohledně přínosů komunitních zahrad. Jednalo se opět o otevřenou otázku, jejíž odpovědi byly nejdříve kategorizovány a poté vyhodnoceny pomocí intervalů spolehlivosti. Hladina spolehlivosti byla stanovena $\alpha = 0,05$.

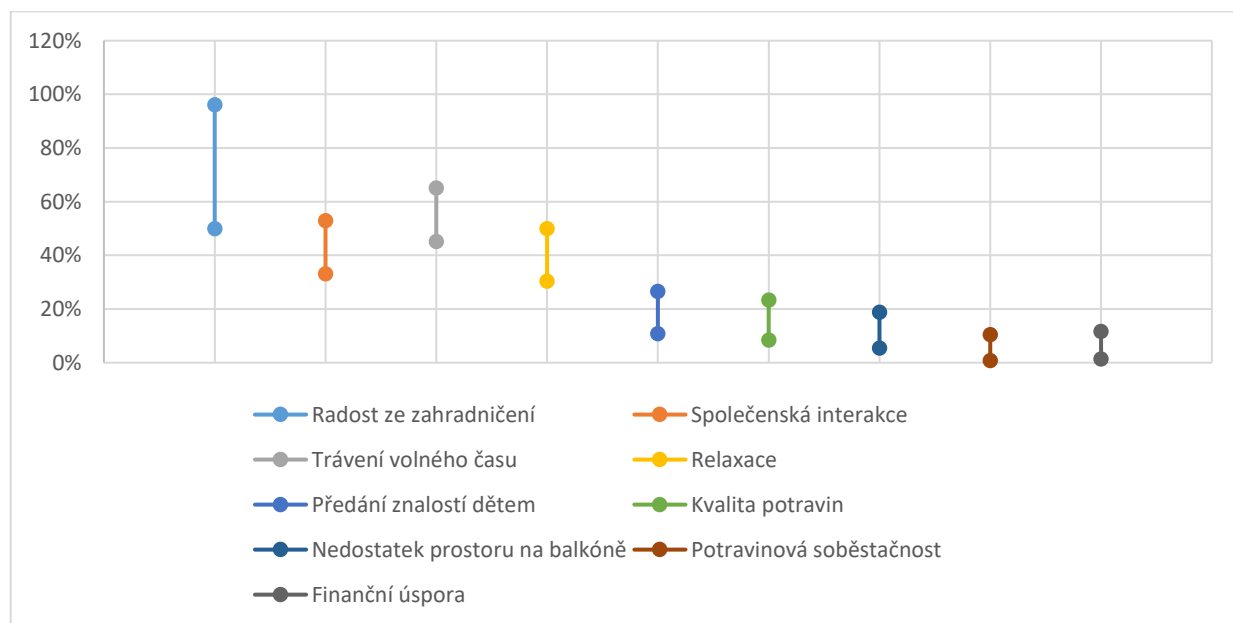
Obrázek 13: Podíly respondentů dle odpovědi, jaké přínosy mají komunitní zahrady

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Na obrázku 13, jaké přínosy mají komunitní zahrady je dominující odpověď nevím, která se pohybuje v rozmezí 35-55 %. Vysoký podíl odpovědi je dán zejména častou nevědomostí o tom, co se skrývá pod pojmem komunitní zahrada a dále nevědomost o existenci komunitní zahrady Žižala. Pro respondenty tak bylo těžké, představit si, jaké přínosy by komunitní zahrada mohla mít. Druhým častým přínosem komunitní zahrady je dle respondentů společenská interakce, jejíž podíl se pohybuje mezi 16-39 %, možnost pěstování je až třetí nejčastější odpovědí a její podíl představuje 14-31 %. Podíl mezi 5-18% tvoří přínos v podobě vypěstování vlastních potravin, které jsou považovány za kvalitnější, než je tomu při nákupu ovoce a zeleniny v supermarketech aj. Přínos v podobě trávení volného času v komunitní zahradě představuje podíl odpovědí mezi 3-14 %. Méně často byly zmiňovány přínosy v podobě dostupnosti komunitní, a to zejména pro obyvatele sídliště Severní Terasa, dále předávání znalostí ač už v oblasti pěstování, zahradničení či jiných, a v neposlední řadě přínos v podobě komunity neboli společenství osob.

Obrázek 14: Podíly respondentů (v %) dle odpovědí, co je motivem stát se a být členy komunitní zahrady

Zdroj: vlastní zpracování v excelu pomocí intervalů spolehlivosti na základě vlastních dat

Na obrázku 14 dominantní podíl představuje odpověď radost ze zahradničení, která se pohybuje mezi 50-96 %. Trávení volného času představuje podíl mezi 45-65 %, jedná se o druhou nejčastější odpověď. Třetí nejčastější odpovědí je společenská interakce, jejíž podíl se pohybuje mezi 33-53 %. Relaxace neboli odpočinek tvoří podíl odpovědí mezi 30-50 %. Další odpovědi, avšak méně časté, jsou předávání znalostí dětem, a to především v podobě zahradničení, pěstování a pohybu v přírodě. Dále kvalita potravin, které si členové komunitní

zahrady mohou vypěstovat. Poté nedostatek prostoru na balkóně, potravinová soběstačnost a finanční úspora.

4.4 Vyhodnocení hypotéz

Hypotézy byly vyhodnoceny pomocí výše představených metod, tedy stromové analýzy, intervalů spolehlivosti a neparametrických testů. Pomocí intervalů spolehlivosti bylo vyhodnoceno, co si respondenti představí pod pojmem komunitní zahrada a jaké si myslí, že má komunitní zahrada přínosy. Byly potvrzeny hypotézy 1, 2, 4 a 5. Hypotéza 3 byla zamítnuta.

Pod pojmem komunitní zahrada si nejvíce respondentů představí setkávání lidí a zahradničení. Řada respondentů tyto odpovědi odvodila od názvu komunitní zahrada, kdy si pod komunitou představili skupinu osob, které se setkávají a pod slovem zahrada zahradničení. Dokázali tedy odpovědět i přesto, že se nikdy v minulosti s pojmem komunitní zahrada nesetkali. Mezi přínosy byla nejčastější odpověď nevím, společenská interakce a možnost pěstování. Pod pojmem komunitní zahrada a jejími přínosy si respondenti tedy představí téměř to samé.

Komunitní zahradu zná pouze třetina respondentů, povědomí o komunitní zahradě je ovlivněno především vzdáleností bydliště od komunitní zahrady. Několik respondentů o komunitní zahradě nevědělo i přesto, že chodí každý den okolo. Názor respondentů na komunitní zahradu Žižala je nejvíce ovlivněn povědomím o její existenci. U respondentů převládá neutrální názor na komunitní zahradu, to je dáno především tím, že komunitní zahradu neznají. Respondenti, kteří prostor komunitní zahrady znají, mají názor pozitivní.

H1: Ženy mají pozitivnější názor na komunitní zahradu, než muži.

Pomocí Mann Whitney testu pro vyhodnocení dvou nezávislých proměnných byla ověřena hypotéza 1. Dle výsledků mají ženy pozitivnější názor na komunitní zahradu Žižala než muži. Mnoho respondentů nemělo o komunitní zahradě žádné povědomí i přesto, že bydlí v její blízkosti. Často argumentovali nedostatečným označením, či jiným dalším signálem, že se jedná o komunitní zahradu a k čemu tento prostor vlastně slouží. Respondenti tento prostor často zaměňovali s hřištěm pro děti, jelikož se v prostoru komunitní zahrady nachází vybavení pro děti v podobě pískoviště, klouzačky a ostatních hraček. To je dáno zejména složením členů komunitní zahrady, jelikož jsou členy komunitní zahrady často rodiny s dětmi. Respondenti také odpovídali, zdali by si dokázali představit jiné využití komunitní zahrady.

H4: Obyvatelé Severní Terasy jsou pro zachování komunitní zahrady Žižala.

Téměř většina respondentů byla pro zachování současného stavu zahrady a to i ti, kteří zahradu neznají. Byla tak potvrzena hypotéza 4. Několik dalších respondentů by místo komunitní zahrady uvítalo např. hřiště pro děti, či parkoviště. V blízkosti komunitní zahrady se nachází dvě hřiště pro děti, jedno menší na sídlišti a druhé velké v parku Severní Terasa. Parkoviště by respondenti uvítali z důvodu nedostatku parkovacích míst, často však uváděli, že pokud by parkovacích míst bylo dostatek, byli by pro zachování komunitní zahrady. Přesto, že mnoho respondentů komunitní zahradu nezná, nebo chodí pouze okolo, jsou pro zachování komunitní zahrady Žižala. Většina respondentů by také podpořila vznik dalších komunitních zahrad. Komunitní zahrady jsou často zaměňovány se zahrádkářskými koloniemi, proto práce vycházela z předpokladu, že respondenti uvidí motivaci členů především v produkci potravin. Tento předpoklad byl ověřen pomocí hypotézy 5.

H5: Hlavní motivací stát se (nebo být) členem komunitní zahrady je dle respondentů v produkci potravin.

Hlavní motivací členů komunitní zahrady vidí respondenti v radosti ze zahradničení, pod kterou si většina respondentů představila právě pěstování potravin a obhospodařování zahrady. Na 95% hladině spolehlivosti lze říci, že respondenti vidí hlavní motivaci členů v zahradničení neboli pěstování a obhospodařování zahrady. Pomocí intervalů spolehlivosti byla potvrzena hypotéza 5. Pomocí Kruskal-Wallis testu byly ověřeny hypotézy 2 a 3.

H2: Starší lidé vnímají zeleň oproti mladším ve vyšší míře jako důležitý prvek.

Na 95% hladině spolehlivosti lze říci, že starší lidé opravdu vnímají ekosystémové služby poskytované zelení významněji. Hypotéza 2 byla ověřena. Dále byl vyhodnocen vliv vzdělání na hodnocení ekosystémových služeb.

H3: Lidé s vyšším vzděláním hodnotí významněji ekosystémové služby poskytované zelení.

Na 95% hladině spolehlivosti lze říci, že na hodnocení ekosystémových služeb nemá vzdělání vliv. Hypotéza 3 byla zamítnuta.

5 DISKUZE

Vnímání a názory obyvatel na komunitní zahrady lze zkoumat jak u členů, tak nečlenů komunitních zahrad. Pro další rozvoj a zakládání zahrad je nezbytné znát názory obou skupin. V současné době je pozornost výzkumu zaměřena na názory členů komunitních zahrad. Oproti předchozím šetřením (např. Dubová a kol., 2020) se tato práce zabývá názory obyvatel Severní Terasy na komunitní zahradu Žížala, nečlenů komunitní zahrady.

Výzkumy názorů obyvatel z okolí se zatím nikdo do hloubky v České republice nezaobíral.

Názory na komunitní zahradu byly zkoumány s obecným postojem k městské zeleni a trávením času v ní. Práce vycházela z předpokladu odlišné intenzity trávení času v přírodě dle pohlaví. Z výsledků primárního sběru dat vyplývá, že ženy chodí do zeleně častěji, avšak na kratší dobu. Mužská frekvence návštěv zeleně je sice méně častá, ale trvá déle. Nejen četnost a délka pobytu v zeleni se liší dle pohlaví. Studie autorů (Todorova, Asakawa a Aikoh, 2004; Swanwick, 2009; Lottrup, Grahn a Stigsdotter, 2013) dokazují rozdílné vnímání zeleně u mužů a žen. To se projevilo i v názorech na prostor komunitní zahrady a podporu vzniku dalších komunitních zahrad. Na základě vyhodnocení dat bylo zjištěno, že ženy mají pozitivnější názor na prostor komunitní zahrady Žížala a zároveň je téměř většina pro podporu vzniku dalších komunitních zahrad. Diferenciace názorů na zeleň dle pohlaví byla zjištěna i u výsledků studie Lottrup, Grahn a Stigsdotter (2013). U mužů se spíše projevuje neutrální názor na samotnou zahradu i budování zahrad nových.

Výzkumu se zúčastnilo 66,4 % žen a 33,6 % mužů. Ženy měly větší zájem o zúčastnění se dotazníkového šetření než muži. Diferenciace účasti v závislosti na pohlaví v dotazníkovém šetření, které se týkalo zeleně a komunitní zahrady, může být způsobeno právě rozdílným vnímáním a pocitem důležitosti tohoto tématu.

V období sběru dat na Severní Terasě byla v prostoru komunitní zahrady vysoká tráva, která bránila ve výhledu na pěstitelské záhonky. Na tuto skutečnost si několik respondentů také stěžovalo, vnímali tento prostor jako neupravovaný. Chybělo vysvětlení členů zahrady, že vysoká tráva lépe zadržuje vodu a je také více přirozená pro přírodu a hmyz. Otázka ohledně důvodu neposekané a příliš vysoké trávy byla také položena na facebookových stránkách komunitní zahrady Žížala, zřizovatel stránky tuto otázku nechal bez odpovědi. Přínosy vysoké trávy v podobě zadržování vody a ochrany ohroženého hmyzu uvedl jiný komentující. Vysvětlení přínosů ponechání vysoké trávy je přitom velice důležité a zamezilo by spekulacím

o nedostatečné údržbě prostoru. Vyjádření by bylo vhodné umístit nejen na facebookové stránky, ale například na nástěnku, která se nachází na plotě komunitní zahrady. Stížnosti obyvatel ohledně vysoké trávy jsou ve městě Ústí nad Labem časté. Jedná se například o porovnávání délky trávy na jednom místě s délkou trávy na jiném. Obyvatelé si také stěžují na neposekané louky. Odbor správy obecního majetku vydal prohlášení, které mělo za cíl obyvatelům vysvětlit přínosy vyššího travního porostu (strukturovaný rozhovor, 2021). Někteří respondenti také uváděli, že prostor komunitní zahrady je neuspořádaný a je potřeba dalších úprav, jelikož se však jedná o nově založenou komunitní zahradu, hodnotili prostor spíše pozitivně a uvítali zejména dobrý nápad využití prostoru.

Přestože z výsledků jednoznačně vyplývá, že místní obyvatelé o zahradě příliš neví (zná ji jen třetina respondentů), po seznámení s ní v rámci dotazování její existenci spíše vítají, případně na ní mají neutrální názor. Přes 70 % obyvatel by neměnilo současné využití pozemku pro účely komunitní zahrady. Téměř desetina dotazovaných by ale uvítala veřejně přístupnou zeleň v podobě parku. Jiné využití např. v podobě parkoviště je tak spíše okrajovou záležitostí. Tento výsledek je tak v kontrastu s často zmiňovaným problémem s nedostatkem parkovacích míst v dané lokalitě a obavou některých lidí z toho, že by mohlo být území v budoucnu využito pro jiné účely (např. výše zmíněné parkování).

Ač mnoho respondentů komunitní zahradu nezná, nebo chodí pouze okolo, v zásadě nejsou proti této aktivitě a podpořili by vznik dalších komunitních zahrad. Toto zjištění se shoduje s výsledky studie (On a Zhu, 2018). Názory na podporu vzniku dalších komunitních zahrad se liší dle pohlaví. Zatímco téměř většina žen by podpořila vznik dalších komunitních zahrad, u mužů je to téměř polovina. Muži často odpovídali, že neví, jestli by vznik dalších komunitních zahrad podpořili, což bylo dáno z nezájmu o komunitní zahradu. Proti vzniku dalších komunitních zahrad nebyl téměř nikdo. Změnu využití pozemku pro účely komunitní zahrady hodnotili respondenti také pozitivně, ti kteří ví, kde se komunitní zahrada nachází si pamatovali, jak vypadal prostor před založením komunitní zahrady. Zároveň se jim líbil nápad založení komunitní zahrady, což opět potvrzuje výsledky studie On a Zhu (2018).

Přestože je povědomí o zahradě nízké, z šetření vyplývá potenciální velký zájem nejen o případné potraviny vypěstované, ale i o jiné aktivity. Je zde tak prostor pro vytvoření nabídky aktivit ze strany zahrady, průzkum potvrzuje poptávku ze strany obyvatel. Nezbytným krokem k tomu je ale dát vědět obyvatelům, že zde zahrada je a co případně nečlenům nabízí.

Aktivity členů komunitní zahrady vnímá jedna čtvrtina dotazovaných, tento výsledek je dán opět nízkým povědomím o existenci komunitní zahrady. Respondenti, kteří komunitní

zahradu znají, hodnotili aktivity velmi pozitivně. Spolek komunitní zahrady Žížala je velice aktivní, nejen v akcích pro veřejnost, které komunitní zahrada pořádá, ale také v darování potřebných pomůcek, např. v květnu minulého roku spolek komunitní zahrady rozdával roušky, které byly zavěšené na vrátkách komunitní zahrady a mohl si pro ni přijít kdokoliv. Informace o těchto aktivitách spolek komunitní zahrady uvádí na svých facebookových stránkách. Vhodné by bylo sdílet aktivity a příspěvky také ve skupině park Severní Terasa, která má přes 1 700 sledujících. Při sběru dat byl respondentům, kteří měli zájem o návštěvu komunitní zahrady dáván letáček s informací o blížícím se dni otevřených dveří komunitní zahrady. Letáček obsahoval mapku s místem komunitní zahrady, kontaktem a odkazem na facebookové stránky.

Akce pořádaná komunitní zahradou byla však nakonec zrušena z důvodu vládních nařízení. Zájem o návštěvu komunitní zahrady měly zejména maminky s dětmi, kterým se líbila možnost trávení času s dětmi a ostatními členy. Vnímání důvodů pro členství je ve shodě s šetřením (Dubová a kol., 2020). Motivace být členem komunitní zahrady je dle provedené analýzy především v radosti ze zahradničení, dále v možnosti trávení volného času a společenské interakci. Dle McVey a Nash (2018), je produkce potravin v komunitních zahradách sice tzv. kotvou a prostředkem, pro řešení problémů v širším národním měřítku, kdy pěstování potravin může pomoci vytvářet sociální vazby. K obdobným výsledkům došla také studie Dubová a kol. (2020), hlavní motivací není výroba potravin, ale spíše příležitost aktivně trávit čas, setkávat se se sousedy a relaxovat.

Limity práce. Prvním limitem je vyhodnocení všech dat bez ohledu na to, zda respondent komunitní zahradu zná nebo ne. Často jde tak o zkreslené odpovědi. Je nutné provést analýzu na větším vzorku respondentů a oddělit ty, kteří komunitní zahradu neznají. Dalším limitem je zařazení odpovědí i od lidí, kteří jsou členy komunitní zahrady. Tento limit byl částečně vyřešen stromovou analýzou. Autorka si je vědoma, že je potřeba více diskutovat nižší stav vývoje zahrady, jelikož je stále ve fázi budování a někteří ji mohou mylně považovat za neudržovanou. Je potřeba také diskutovat nové způsoby hospodaření na pozemcích, kde není tráva sekána, ale naopak je nechávána vysoká. Je nutné vysvětlit přínosy vysoké trávy jako např. zadržování vody a ochranu ohrožených druhů.

ZÁVĚR

Komunitní zahrady mají smysl nejen pro města v podobě poskytování ekosystémových služeb a zvýšení zelené infrastruktury, ale také pro obyvatele jako prostor, kde je možné trávit aktivně svůj volný čas, pěstovat potraviny a relaxovat. V posledních letech roste zájem měst o budování komunitních zahrad a to právě zejména z důvodu navýšení zelené infrastruktury. Město Ústí nad Labem by rádo podpořilo vznik dalších komunitních zahrad, proto je klíčové znát názor obyvatel, jak komunitní zahradu vnímají a zdali by podpořili vznik těchto zahrad (Zahrady Ústí, 2021).

Cílem práce bylo zodpovědět výzkumnou otázku, jak lidé vnímají komunitní zahradu Žížala v Ústí nad Labem a zdali se jejich názory liší dle demografických kategorií. Pro dosažení cíle bylo provedeno šetření na Severní Terasě v blízkosti komunitní zahrady. Vyhodnocení dat a ověření hypotéz bylo provedeno pomocí stromové analýzy, neparametrických testů a intervalů spolehlivosti.

Z šetření vyplývá, že velká část respondentů komunitní zahradu Žížala nezná, toto zjištění může být následkem krátké doby provozu komunitní zahrady. Názor na komunitní zahradu je mezi zdejšími obyvateli spíše neutrální, což je způsobeno nedostatkem povědomí o komunitní zahradě. Obyvatelé, kteří komunitní zahradu Žížala znají, však měli názor pozitivní. Byli spokojeni také se změnou využití prostoru, jelikož si většina dokázala vzpomenout, jak byl prostor znečištěný před vznikem komunitní zahrady. Ženy mají pozitivnější názor na komunitní zahradu, než muži, což potvrzuje jednu z hypotéz. Většina obyvatel by si nepřála jiné využití prostoru komunitní zahrady a podpořili by vznik dalších komunitních zahrad. Hlavní motivací stát se a být členem komunitní zahrady je dle respondentů radost ze zahradničení. Došlo tak k potvrzení všech tří hypotéz týkajících se úzce komunitních zahrad.

Diferenciace v hodnocení ekosystémových služeb dle vzdělání nebyla prokázána. Byla tak zamítnuta hypotéza, že lidé s vyšším vzděláním hodnotí ekosystémové služby významněji. Hodnocení ekosystémových služeb je rozdílné pouze dle věkové kategorie, kdy starší respondenti hodnotili ekosystémové služby významněji. Byla přijata hypotéza, že starší obyvatelé vnímají zeleň jako velmi důležitý prvek v porovnání s mladšími obyvateli.

Na základě provedeného šetření lze městu a komunitním zahradám doporučit více informovat obyvatele o komunitních zahradách a jejich aktivitách, jinak bude nadále převládat neutrální názor obyvatel, který je způsoben především nedostatkem informací o existenci zahrad. Tento obecný závěr lze použít i pro další města a komunitní zahrady. Je důležité nejen

zjišťovat zájem o komunitní zahrady, ale také o tyto zahrady pečovat a ve spolupráci s městem komunikovat s obyvateli. Komunikace komunitních zahrad ve spolupráci s městem je klíčová pro větší informovanost obyvatel. Je důležité, aby se doporučení prosadila a ověřila na dalších zahradách, aby bylo zjištěno, jestli jsou zjištění stejná, nebo se liší dle zahrad.

Přidaná hodnota práce je zejména v tom, že se jedná o první práci v České republice, která byla věnována názorům obyvatel, nikoliv členům komunitních zahrad. Přínosem práce je zjištění názorů obyvatel Severní Terasy vůči komunitní zahradě Žížala na Terasě v Ústí nad Labem, což může pomoci při rozhodování o vybudování a podpoře dalších komunitních zahrad nejen v Ústí nad Labem. Dále by měla být věnována pozornost, jak obyvatele v okolí komunitních zahrad oslovit, aby zahradu začali vnímat.

Seznam použité literatury

Alaimo, K., Allen, J., Elam, D. a Perry, E. (2008). Growing Vegetables and Values: Benefits of Neighborhood-Based Community Gardens for Youth Development and Nutrition. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition*. 3. 418-439. doi:10.1080/19320240802529169.

Armstrong, D. (2000). A survey of community gardens in upstate New York: Implications for health promotion and community development. , 6(4), 319–327. doi:10.1016/s1353-8292(00)00013-7

Aubin, G., Hachey, R. a Mercier, C. (2009). Meaning of daily activities and subjective quality of life in people with severe mental illness. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 6, 53–62. DOI: [10.1080/110381299443744](https://doi.org/10.1080/110381299443744)

Amsden, B. a McEntee, J. (2011). Agrileisure: re-imagining the relationship between Agriculture ,isure, and social change, *Leisure / Loisir*, 35: 1, 37-48, DOI: [10.1080 / 14927713.2011.549194](https://doi.org/10.1080/14927713.2011.549194)

Baur, J. W. R., Tynon, J. F. a Gómez, E. (2013). Attitudes about urban nature parks: A case study of users and nonusers in Portland, Oregon. *Landscape and Urban Planning*, 117, 100–111. DOI: [10.1016/j.landurbplan.2013.04.015](https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2013.04.015)

Bishop, R. a Purcell, E. (2013). The Value of an Allotment Group for Refugees. *British Journal of Occupational Therapy*, 76(6), 264–269. DOI: [0.4276/030802213x13706169932824](https://doi.org/10.1080/030802213x13706169932824)

Benedict, M.A. a McMahon, E.T. (2012). *Green Infrastructure: Linking Landscapes and Communities*. Island Press.

Berland, A. a Hopton, M.E. (2014). Comparing street tree assemblages and associated stormwater benefits among communities in metropolitan Cincinnati, Ohio, USA. *Urban For. Urban Green*. 13 (4), 734–741. BHS(Bureau of Hangzhou Statistics), 2017. Hangzhou Statistical Yearbook. Available from: China Statistical Press. <http://tjj.hangzhou.gov.cn/web/tjnj/nj2017/index>

Board, E. (2011). Global Burden of Mental Disorders and the Need for a Comprehensive, Coordinated Response from Health and Social Sectors at the Country Level, dostupné 20. 4. 2020 z: https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/EB130/B130_9-en.pdf (Accessed 4.13.20)

Cabral, M., Keim, J., Engelmann, R. a Krämer, R., Siebert, J. a Bonn, A. (2017). Ecosystem services of allotment and community gardens: A Leipzig, Germany case study. *Urban Forestry a Urban Greening*. 23. 44-53. doi:10.1016/j.ufug.2017.02.008.

Cooper, A., Felix, D., Alcantara, F., Zaslavsky, I., Work, A., Watson, P., Pezzoli, K., Yu, Q., Zhu, D., Scavo, A., Zarabi, Y. a Schroeder, J. (2020). Monitoring and mitigation of toxic heavy metals and arsenic accumulation in food crops: A case study of an urban community garden. *Plant Direct*. 4. 10.1002/pld3.198

Corrigan, M.P. (2011). Growing what you eat: developing community gardens in Baltimore, Maryland. *Appl. Geogr.* 31 (4), 1232–1241.

Cummins, S. K. a Jackson, R. J. (2001). The built environment and children´s health. *Pediatric Clinic of North America*

Drake, L. a Lawson, L. J. (2014). Results of a US and Canada community garden survey: shared challenges in garden management amid diverse geographical and organizational contexts. *Agriculture and Human Values*, 32(2), 241–254. doi: 10.1007/s10460-014-9558-7

Dubová, L. a Macháč, J. (2019). Improving the quality of life in cities using community gardens: from benefits for members to benefits for all local residents, *GeoScape* (Vol. 13, No. 1), pp. 68-78, doi: [10.2478/geosc-2019-0005](https://doi.org/10.2478/geosc-2019-0005)

Dubová, L., Macháč, J., & Vacková, A. (2020). Food Provision, Social Interaction or Relaxation: Which Drivers Are Vital to Being a Member of Community Gardens in Czech Cities? *Sustainability*, 12(22), 9588. doi:10.3390/su12229588

Egerer, M., Lin, B. a Diekmann, L. (2020). Nature connection, experience and policy encourage and maintain adaptation to drought in urban agriculture. *Environmental Research Communications*. 2. doi: 10.1088/2515-7620/ab8917.

Ekkel, E.D. a De Vries, S. (2017). Landscape and urban planning nearby green space and human health: evaluating accessibility metrics. *Landsc. Urban Plan.* 157, 214–220.

Elsadek, M., Liu, B., Lian, Z. a Junfang, X. (2019). The influence of urban roadside trees and their physical environment on stress relief measures: a field experiment in Shanghai. *Urban For Urban Green* 42, 51–60.

Evers, A. a Hodgson, N.L. (2011). Food choices and local food access among Perth´s community gardeners. *Local Environ.* 16 (6), 585–602.

Ferris, J., Norman, C. a Sempik, J. (2001). People, land and sustainability: Community gardens and the social dimension of sustainable development. *Social Policy and Administration*, 35(5), 559–568.

Filho, W., Will, M., Salvia, A., AdomBent, M., Grahl, A. a Spira, F. (2019). The Role of Green and Sustainability Offices in Fostering Sustainability Efforts at Higher Education Institutions. *Journal of Cleaner Production*. 232. doi:10.1016/j.jclepro.2019.05.273.

- Firth, C., Maye, D. a Pearson, D. (2011). Developing “community” in community gardens. *Local Environ.* 16, 555–568. doi: [10.1080/13549839.2011.586025](https://doi.org/10.1080/13549839.2011.586025)
- Gatto, N., Ventura, E., Cook, L., Gyllenhammer, L. a Davis, J. (2012). LA Sprouts: A Garden-Based Nutrition Intervention Pilot Program Influences Motivation and Preferences for Fruits and Vegetables in Latino Youth. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics.* 112. 913-20. doi:10.1016/j.jand.2012.01.014.
- Gill, S.E., Handley, J.F., Ennos, A.R. a Pauleit, S. (2007). Adapting cities for climate change: the role of the green infrastructure. *Built Environ.* 33 (1), 115–133.
- Gilchrist, K., Brown, C. a Montarzino, A. (2015). Workplace settings and wellbeing: greenspace use and views contribute to employee wellbeing at peri-urban business sites. *Landsc. Urban Plan.* 138, 32–40. Giorgi, G., Arcangeli, G., Perminiene, M., Lorini
- Ginn, F. (2012). Dig for Victory! New histories of wartime gardening in Britain. *Journal of Historical Geography*, 38(3), 294–305. doi: 10.1016/j.jhg.2012.02.001
- Göttl, I. a Penker, M. (2020). Institutions for Collective Gardening: A Comparative Analysis of 51 Urban Community Gardens in Anglophone and German-Speaking Countries. *International Journal of the Commons.* 14. 30-43. doi:10.5334/ijc.961.
- Grinde, B. a Patil, G.G., (2009). Biophilia: does visual contact with nature impact on health and well-being? *Int. J. Environ. Res. Public Health* 6, 2332–2343.
- Groenewegen, P.P., van den Berg, A.E., de Vries, S. a A Verheij. R.. (2006). Vitamin G: effects of green space on health, well-being, and social safety. *BMC Public Health* 6, 149 (2006). doi: <https://doi.org/10.1186/1471-2458-6-149>
- Guitart, D., Pickering, C. a Byrne, J. (2012). Past results and future directions in urban community gardens research. *Urban Forestry and Urban Greening.* 11, 364–373. doi: 10.1016/j.ufug.2012.06.007.
- Hartwig, K. a Mason, M. (2016). Community Gardens for Refugee and Immigrant Communities as a Means of Health Promotion. *Journal of Community Health.* 41. doi:10.1007/s10900-016-0195-5.
- He, B. a Zhu, J. (2018). Constructing community gardens? Residents’ attitude and behaviour towards edible landscapes in emerging urban communities of China. *Urban Forestry & Urban Greening*, 34(), 154–165. doi:10.1016/j.ufug.2018.06.015
- Holland, L. (2004). Diversity and connections in community gardens: A contribution to local sustainability. *The International Journal of Justice and Sustainability*, 9(3), 285–305.

- Hendl, J. (2012). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* Praha: Portál. ISBN: 978-80-262-0219-6.
- Irvine, S., Johnson, L. a Peters, K. (1999.) Community gardens and sustainable land use planning: A case-study of the Alex Wilson community garden, *Local Environment*, 4:1, 33-46, doi: [10.1080/13549839908725579](https://doi.org/10.1080/13549839908725579)
- James, P., Banay, R.F., Hart, J.E. a Laden, F. (2015). A Review of the health benefits of greenness. *Curr. Epidemiol. Rep.* 2, 131–142.
- Jennings, V. a Bamkole, O. (2019). The relationship between social cohesion and urban green space: an avenue for health promotion. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 16 (3), 452.
- Jim, C. Y. a Chen, W. Y. (2006). Perception and Attitude of Residents Toward Urban Green Spaces in Guangzhou (China). *Environmental Management*, 38(3), 338–349. doi: [10.1007/s00267-005-0166-6](https://doi.org/10.1007/s00267-005-0166-6)
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: toward an integrative framework. *J. Environ. Psychol.* 15, 169–182.
- Kim, M., Rupprecht, C. a Furuya, K. (2018). Residents' Perception of Informal Green Space—A Case Study of Ichikawa City, Japan. *Land*, 7(3), 102. doi: [10.3390/land7030102](https://doi.org/10.3390/land7030102)
- King, C. (2008). Community resilience and contemporary agri-ecological systems: Reconnecting people and food, and people with people. *Systems Research and Behavioral Science* 25:111-124
- Kingsley, J. Y., Townsend, M. a Wilson, C. (2009). Cultivating health and wellbeing: Members' perceptions of the health benefits of a Port Melbourne community garden. *Leisure Studies*, 28(2), 207–219.
- Krasny, M. a Tidball, K. (2009). Community Gardens as Contexts for Science, Stewardship, and Civic Action Learning. *Cities and the Environment*. 2. doi: [10.15365/cate.2182009](https://doi.org/10.15365/cate.2182009).
- Kroeger, T. a Wagner, J. (2011). Urban forests and pollution mitigation: Analyzing ecosystem services and disservices. *Environmental Pollution*. 159. 2078-87. doi: [10.1016/j.envpol.2011.01.010](https://doi.org/10.1016/j.envpol.2011.01.010).
- Lanier, J., Schumacher, J. a Calvert, K. (2015). Cultivating Community Collaboration and Community Health Through Community Gardens. *Journal of Community Practice*. 23. 492-507. doi: [10.1080/10705422.2015.1096316](https://doi.org/10.1080/10705422.2015.1096316).

Lawson, L. (2004). The planner in the garden: A historical view into the relationship between planning and community gardens. *Journal of Planning History*, 3(2), 151–176.

Livesley, S.J., McPherson, G.M. a Calfapietra, C. (2016). Služby městských lesů a ekosystémů: Dopady na městské vodní, tepelné a znečišťovací cykly na stupnici stromů, ulic a měst. *Journal of Environment Quality*, 45 (1), 119 doi: 10,2134 / jeq2015.11.0567

Lo, A. Y. H. a Jim, C. Y. (2012). Citizen attitude and expectation towards greenspace provision in compact urban milieu. *Land Use Policy*, 29(3), 577–586. doi: 10.1016/j.landusepol.2011.09.011

Lottrup, L., Grahn, P. a Stigsdotter, U. K. (2013). Workplace greenery and perceived level of stress: Benefits of access to a green outdoor environment at the workplace. *Landscape and Urban Planning*, 110, 5–11. doi:10.1016/j.landurbplan.2012.09.002

Lovell, S.T. a Taylor, J.R., (2013). Supplying urban ecosystem services through multifunctional green infrastructure in the United States. *Landsc. Ecol.* 28 (8), 1447–1463.

Lee, A.C.K., Jordan, H.C. a Horsley, J. (2015). Value of urban green spaces in promoting healthy living and wellbeing: prospects for planning. *Risk Manag. Healthc. Policy* 8, 131–137.

Lewis, C.A., (1996). *Green Natur, Human Nature*. University of Illinois Press, Champaign. doi: <https://doi.org/10.1177/027046769801800432>

Livesley, S.J., McPherson, G.M. a Calfapietra, C. (2016). Služby městských lesů a ekosystémů: Dopady na městské vodní, tepelné a znečišťovací cykly na stupnici stromů, ulic a měst. *Journal of Environment Quality*, 45 (1), 119. doi: 10,2134 / jeq2015.11.0567

Macháč, J., Dubová, L., Louda, J., Hekrle, M., Zaňková, L. a Brabec, J. (2019). Metodika pro ekonomické hodnocení zelené a modré infrastruktury v lidských sídlech. Ústí nad Labem: Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku (IEEP). Dostupné 20. 3. 2020 z <http://www.ieep.cz/metodika-pro-ekonomicke-hodnoceni-zelene-a-modre-infrastruktury-v-lidskych-sidlech/>

Mapy. (2021). Město Ústí nad Labem. Dostupné 15. 3. 2021 z: Ústí nad Labem (Statutární město) • Mapy.cz

Mathey, J., Arndt, T., Banse, J. a Rink, D. (2018). Public perception of spontaneous vegetation on brownfields in urban areas—Results from surveys in Dresden and Leipzig (Germany). *Urban Forestry and Urban Greening*, 29, 384–392. doi: 10.1016/j.ufug.2016.10.007

McPherson, E.G., Simpson, J.R., Xiao Q. a Wu. C. (2011). Million trees Los Angeles canopy cover and benefit assessment. *Landscape and Urban Planning*. 99:40–50. doi:10.1016/j.landurbplan.2010.08.011

McVey, D., Nash, R. a Stansbie, P., (2018) The motivations and experiences of community garden participants in Edinburgh, Scotland, *Regional Studies, Regional Science*, 5:1, 40-56, doi: [10.1080/21681376.2017.1409650](https://doi.org/10.1080/21681376.2017.1409650)

Mendonça, R.M., Mello, E.M., Nery, S., Horacio, M.P. a Filho, E. (2018). Systemic network around education and community gardens.

Millenium Ecosystem Assessment. (2005). *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. Washington DC: Island Press.

Milligan, C., Gatrell, A. a Bingley, A. (2004). Cultivating health: therapeutic landscapes and older people in northern England. *Soc. Sci. Med.* 58, 1781–1793.

Milliron, B. J., Vitolins, M., Gamble, E., Jones, R., Chenault, M., a Tooze, J. (2017). Process Evaluation of a Community Garden at an Urban Outpatient Clinic. *Journal of Community Health*. 42. doi:10.1007/s10900-016-0299-y.

Naseri, M., Vazirzadeh, A., Kazemi, R., a Zaheri, F. (2015). Koncentrace některých těžkých kovů v druzích rýže dostupných na trhu Shiraz a hodnocení rizik pro lidské zdraví. *Chemie potravin*, 175 , 243-8.

Nieuwenhuijsen, K., Bruinvels, D. a Frings-Dresen, Monique. (2010). Psychosocial Work Environment and Stress-Related Disorders, a Systematic Review. *Occupational medicine (Oxford, England)*. 60. 277-86. doi:10.1093/occmed/kqq081.

Nowak, D., Crane, D. a Stevens, J. (2006). Air Pollution Removal by Urban Trees and Shrubs in the United States. *Urban Forestry & Urban Greening*. 4. 115-123. doi: 10.1016/j.ufug.2006.01.007.

Cummins, S. K., & Jackson, R. J. (2001). The built environment and children's health. *Pediatric Clinics of North America*, 48(5), 1241-1252.

Nowak, DJ., McHale, PJ, Ibarra, M., Crane, DE., Stevens, JC. a Luley, CJ. (1998). Modeling the effects of urban vegetation on air pollution. In S. Cryning, Chaumerliac, N. (Ed.), *Air Pollution Modeling and its Application XII* (Vol. 399-407). New York: Plenum Press

Oddělení čistoty a zeleně, údržba veřejné zeleně, kácení a výsadba stromů. (2021). Vlastní analýza. Strukturovaný rozhovor s referentem zeleně a čistoty. Cit. 30.3.2021

Ojala, A., Korpela, K., Tyrväinen, L., Tiittanen, P. a Lanki, T., (2018). Health & Place Restorative effects of urban green environments and the role of urban-nature orientedness and noise sensitivity: a field experiment. *Health Place* 1–12. doi: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2018.11.004>.

- Okvat, H. a Zautra, A. (2011). Community Gardening: A Parsimonious Path to Individual, Community, and Environmental Resilience. *American journal of community psychology*. 47. 374-87. doi:10.1007/s10464-010-9404-z.
- Olszewska-Guizzo, A., Escoffier, N., Chan, J. a Yok, T.P. (2018). Window view and the brain: effects of floor level and green cover on the alpha and beta rhythms in a passive exposure eeg experiment. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 15 (11), 2358.
- Ong, M., Baker, A., Aguilar, A. a Stanley, M. (2019). The meanings attributed to community gardening: A qualitative study. *Health and Place*, 59, 102190. doi: 10.1016/j.healthplace.2019.102190
- Özgüner, H. (2011). Cultural Differences in Attitudes towards Urban Parks and Green Spaces. *Landscape Research*, 36(5), 599–620. doi: 10.1080/01426397.2011.560474
- Pincetl, S., Wolch, J., Wilson, J. a Longcore, T. (2003). Toward A Sustainable Los Angeles: A Nature's Services Approach. *Dostupné brezen*, 19, 2020, z https://www.researchgate.net/publication/248123612_Toward_A_Sustainable_Los_Angeles_A_Nature's_Services_Approach
- Porter, R., a McIlvaine-Newsad, H. (2014). Gardening in green space for environmental justice: Food security, leisure and social capital. *Leisure/Loisir*, 37(4), 1–17.
- Rogge, N., Theesfeld, I., a Strassner, C. (2018). Social Sustainability through Social Interaction—A National Survey on Community Gardens in Germany. *Sustainability*. 10. 1085. 10.3390/su10041085.
- Shao, Y., Elsadek, M. a Liu, B., (2020). Horticultural activity: its contribution to stress recovery and wellbeing for children. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 17 (4), 1229.
- Schultz, L., Folke, C. a ÖsterblomHand Olsson., P. (2015). Adaptive governance, ecosystem management, and natural capital *Proc. Natl. Acad. Sci.*
- Swanwick, C. (2009). Society's attitudes to and preferences for land and landscape. *Land Use Policy*, 26, S62–S75. doi:10.1016/j.landusepol.2009.08.025
- TEEB (2010). *The Economics of Ecosystems and Biodiversity: Ecological and Economic Foundation*. London and Washington: Earthscan.
- Teig, E., Amulya, J., Bardwell, L., Buchenau, M., Marshall, J. a Litt, J. (2009). Collective Efficacy in Denver, Colorado: Strengthening Neighborhoods and Health through Community Gardens. *Health & place*. 15. 1115-22. doi:10.1016/j.healthplace.2009.06.003.

- Todorova, A., Asakawa, S. a Aikoh, T. (2004). Preferences for and attitudes towards street flowers and trees in Sapporo, Japan. *Landscape and Urban Planning*, 69(4), 403–416. doi: 10.1016/j.landurbplan.2003.11.001
- Tsunetsugu, Y., Lee, J., Park, B., Tyrväinen, L., Kagawa, T. a Miyazaki, Y. (2013). Physiological and psychological effects of viewing urban forest landscapes assessed by multiple measurements. *Landsc. Urban Plan.* 113, 90–93.
- Ulrich, R.S., (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science* 80, 224, 420(2).
- Veen, E., Bock, B., Van den Berg, W., Visser, A.J. a Wiskerke, H. (2015). Community gardening and social cohesion: different designs, different motivations. *Local Environment*. 1-17. doi: 10.1080/13549839.2015.1101433.
- Voicu, I. a Been, V. (2008). The Effect of Community Gardens on Neighboring Property Values. *Real Estate Economics*, 36(2), 241–283. doi:10.1111/j.1540-6229.2008.00213.x
- Wan, C. a Shen, G. Q. (2015). Encouraging the use of urban green space: The mediating role of attitude, perceived usefulness and perceived behavioural control. *Habitat International*, 50, 130–139. doi:10.1016/j.habitatint.2015.08.010
- Wang, D., a MacMillan, T. (2013). The Benefits of Gardening for Older Adults: A Systematic Review of the Literature. *Activities, Adaptation & Aging*. 37. 153-181. doi: 10.1080/01924788.2013.784942.
- Ward Thompson, C. (2011). Linking landscape and health: The recurring theme. *Landscape and Urban Planning*, 99(3-4), 187–195. doi:10.1016/j.landurbplan.2010.10.006
- Westley, F.R., Tjornbo, O., Schultz, L., Folke, C., Olsson, P., Crona, B. a Bodin, O. (2013). A theory of transformative agency in linked socioecological systems *Ecol. Soc.* 18 1–20
- Wortman, S. a Lovell, S. (2013). Environmental Challenges Threatening the Growth of Urban Agriculture in the United States. *Journal of environmental quality*. 42. 1283-94. doi: 10.2134/jeq2013.01.0031.
- WHO. (2010). *Stress at the Workplace*. World Health Organization.
- Zahrady Ústí. (2021). Založení zahrad. Dostupné 15. 3. 2021 z: <https://zahradyusti.cz/chci-komunitni-zahradu/zahrada-v-nove-lokalite/>
- Žambochová, M. (2008). Data mining methods with trees. *EM Economics*, 1, 126-131.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Umístění komunitní zahrady Žížala	23
Obrázek 2: Účel a funkce komunitní zahrady z pohledu	26
Obrázek 3: Podíly respondentů (v %) dle odpovědí, jaké přínosy mají komunitní zahrady	27
Obrázek 4: Názor na komunitní zahradu	32
Obrázek 5: Vnímání aktivit komunitní zahrady respondenty	34
Obrázek 6: Povědomí o komunitní zahradě Žížala	36
Obrázek 7: Hodnocení změny využití pozemku pro účely komunitní zahrady Žížala.....	37
Obrázek 8: Využití prostoru komunitní zahrady	38
Obrázek 9: Podpora vzniku dalších KZ.....	39
Obrázek 10: Podíly respondentů dle aktivit, které by pro veřejnost na KZ uvítali	40
Obrázek 11: Podíly respondentů dle místa produkce vlastních potravin.....	41
Obrázek 12: Podíly respondentů dle odpovědí, co si představí pod pojmem KZ	42
Obrázek 13: Podíly respondentů (v %) dle odpovědí, jaké přínosy mají KZ.....	42
Obrázek 14: Podíly respondentů (v %) dle odpovědí, co je motivem stát se a být členy KZ ..	43

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sociodemografické údaje respondentů	25
Tabulka 2: Vyhodnocení času tráveného v přírodě dle pohlaví	28
Tabulka 3: Hodnocení ekosystémových služeb dle dosaženého vzdělání.....	29
Tabulka 4: Hodnocení ekosystémových služeb	29
Tabulka 5: Hodnocení ekosystémových služeb dle věku	30
Tabulka 6: Hodnocení ekosystémových služeb dle věku	31
Tabulka 7: Názor na komunitní zahradu dle pohlaví.....	33

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník – Komunitní zahrada Žížala	60
Příloha 2: Zájem o produkty z komunitní zahrady	67
Příloha 3: Názor na zeleň v okolí bydliště dle pohlaví	68

Příloha 1: Dotazník – Komunitní zahrada Žížala

Dobrý den, jmenuji se Zuzana a jsem studentkou druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru ekonomiky a managementu sociálně ekonomické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně zde v Ústí nad Labem. V rámci své diplomové práce zkoumám názory obyvatel Severní Terasy vůči komunitní zahradě Žížala. Prosím o vyplnění krátkého dotazníku. Vaše odpovědi mi pomohou pro vyhodnocení názorů vůči komunitní zahradě a zároveň dají podnět městu pro vytvoření dalších komunitních zahrad, či zvolení jiného využití dalších volných prostorů.

Děkuji za Váš čas.

1. Jak často trávíte svůj volný čas v zeleni?
 - a) Denně
 - b) Několikrát týdně
 - c) Několikrát měsíčně
 - d) Méně
2. Jak dlouho trvá Vaše 1 běžná návštěva v zeleni?
 - a) Do 30 minut
 - b) 0,5-1 hodiny
 - c) 1-2 hodiny
 - d) 2-5 hodiny
 - e) Více než 5 hodin
3. Z jakého důvodu navštěvujete zeleň? Vyberte nejvíce odpovídající variantu v každém řádku.

Chci...	Odpovídá zcela	Částečně ano	částečně ne	Vůbec neodpovídá
dojít z 'A do B'				
udělat něco pro své zdraví				
užít si čerstvý vzduch				
aktivně sportovat				
najít klid, uvolnit se				
pozorovat a zažít přírodu				
pobavit se, být s dalšími lidmi				
umožnit mým dětem hraní v přírodě				
vyvenčit psa				
jiný důvod(ued'te)?				

4. Jak vnímáte zeleň v okolí vašeho bydliště?

.....
.....
.....
.....

5. Co si představíte pod pojmem komunitní zahrada?

.....
.....

6. Jaké přínosy mají komunitní zahrady?

.....
.....
.....
.....

7. Hodnocení ekosystémových služeb. Vyberte nejvíce odpovídající variantu v každém řádku.

	Velmi důležité	Spíše důležité	Ani důležité, ani nedůležité	Spíše nedůležité	Zcela nedůležité
Zvýšení kvality ovzduší					
Snížení teploty vzduchu					
Redukce hluku					
Zvýšení vlhkosti vzduchu					
Ochrana ohrožených druhů					
Rekreační funkce					
Estetická funkce					
Kulturní a vzdělávací funkce					
Zvýšení hodnoty nemovitostí					

8. Znáte komunitní zahradu Žížala? (pokud respondent nebude vědět, kde se komunitní zahrada nachází, ukáže mu ji tazatel na mapce)

- a) jsem členem
- b) zahradu jsem navštívil
- c) chodím okolo
- d) zahradu neznám, nevím, že se jedná o komunitní zahradu
- e) zahradu ani dané území neznám

9. Navštěvuje někdo Vám blízký komunitní zahradu Žížala (či v minulosti navštěvoval, či má v plánu v budoucnu navštěvovat)?

- a) příbuzní
- b) známí
- c) kolegové z práce
- d) nikdo
- e) jiní:.....

10. Jak na vás působí prostor komunitní zahrady?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Jak vnímáte aktivity komunitní zahrady a jejich členů?

.....

.....

.....

.....

Vyberte 3 pro Vás nejvýznamnější ekosystémové služby, které komunitní zahrada Žižala na Terasě poskytuje.

- 1)
- 2)
- 3)

Komentář:

.....
.....

12. Jaký je motiv lidí být členy této zahrady? Proč si myslíte, že členové KZ navštěvují?

- a) radost ze zahradničení
- b) společenská interakce
- c) trávení volného času
- d) relaxace
- e) předání znalostí dětem
- f) kvalita potravin
- g) nedostatek prostoru na balkóně
- h) potravinová soběstačnost
- i) finanční úspora
- j) Jiné:.....
.....

13. Jak hodnotíte změnu využívání pozemku pro účely komunitní zahrady oproti předchozímu stavu?

- a) estetické zlepšení
- b) lepší využití prostoru
- c) provedení zahrady se mi nelíbí
- d) neumím posoudit
- e) jiné:.....
.....

14. Jaké aktivity byste uvítali pro veřejnost?

- a) kurzy cvičení
- b) výtvarné kurzy
- c) přednášky
- d) bazar
- e) žádné
- f) jiné:.....
.....

15. Měli byste zájem o produkty (ovoce, zelenina, bylinky) vypěstované v komunitní zahradě?

- a) ano, formou příspěvku na provoz komunitní zahrady
- b) ano, formou barteru (např. výměna za semínka, hnojivo, sazenice atd.)
- c) ne, nemám zájem
- d) nevím

16. Dokážete si představit jiné využití prostoru komunitní zahrady?

- a) zanechání současného stavu
- b) park
- c) hřiště pro děti
- d) venkovní zóna na cvičení
- e) parkoviště
- f) jiné:.....
.....

Komentář:

.....
.....

17. Podpořili byste vznik dalších komunitních zahrad?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18. V jaké vzdálenosti od KZ Žižala na Terasě bydlíte?

..... min rychlé chůze

19. Produkuje si vlastní potraviny (ovoce a zeleninu)?

- a) na vlastní zahradě
- b) na zahradě v zahrádkářské kolonii,
- c) na chalupě
- d) na komunitní zahradě
- e) u příbuzných
- f) na balkoně
- g) jinde
- h) neprodukuji

20. Jaký je Váš věk?

- a) 0 - 14 let
- b) 15 – 26 let
- c) 27 – 40 let
- d) 41 – 65 let
- e) 66 – 85 let
- f) 86 a více

21. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Střední bez maturity
- c) Střední s maturitou
- d) Vysokoškolské

22. Jaké je Vaše pracovní právní zařazení?

- a) zaměstnanec na plný úvazek
- b) zaměstnanec na částečný úvazek
- c) soukromník, podnikatel
- d) nezaměstnaný
- e) student, učeň
- f) důchodce

- g) trvale v domácnosti
- h) na mateřské/rodičovské dovolené
- i) pracující student
- j) pracující důchodce

23. Do jaké příjmové kategorie se řadíte? (čistý příjem v Kč)

Kategorie A	0 – 8 500
Kategorie B	8 501 – 13 350
Kategorie C	13 351 – 18 000
Kategorie D	18 001 – 24 000
Kategorie E	24 001 – 28 000
Kategorie F	28 001 – 32 000
Kategorie G	32 001 – 40 000
Kategorie H	40 001 – 50 000
Kategorie I	50 001 a více
Kategorie J	Bez vlastního příjmu

24. Pohlaví

- a) žena
- b) muž
- c) jiné:.....

Počet doprovázejících osob:

Datum, čas:

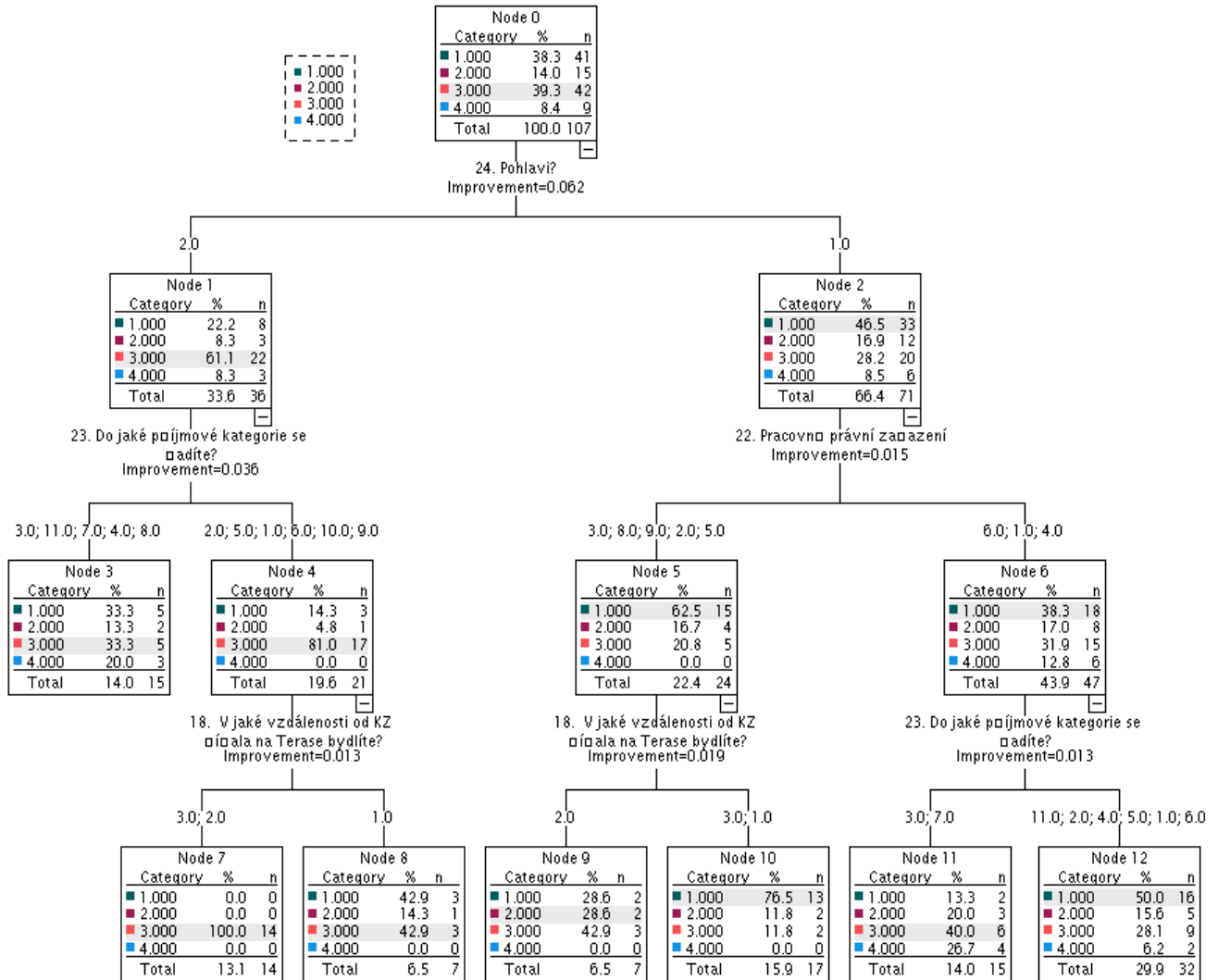
Počasi:

Tazatel:

Případný komentář (např. problémy s porozuměním):

Příloha 2: Zájem o produkty z komunitní zahrady

15. Měli byste zájem o produkty vypěstované v komunitní zahradě?

Příloha 3: Názor na zeleň v okolí bydliště dle pohlaví

Ranks				
	Pohlavi	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Pozitivně	1	71	55,23	3921,00
	2	36	51,58	1857,00
	Total	107		
negativně	1	71	52,77	3747,00
	2	36	56,42	2031,00
	Total	107		

Test Statistics		
	Pozitivně	negativně
Mann-Whitney U	1191,000	1191,000
Wilcoxon W	1857,000	3747,000
Z	-1,014	-1,014
Asymp. Sig. (2-tailed)	,311	,311